

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ

1878

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΒΙΒΛΙΟΣ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ Κ
ΛΑΥΡΙΩΤ
ΑΥΣΘΗ ΔΡΩ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6. — ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γραφείον τῆς Ἑστίας: Ὁδὸς Σταδίου, 6

1878

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος "Ἐκτος

Κυριακή ἑτησίᾳ: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 τοῦ μηνὸς Ἰαννουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

5 Νοεμβρίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΚΥΠΡΟΥ

Τῇ 10 τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ὁ σὺρ Γάρνερ Ουόλσλεϋ ἀπεβιβάσθη εἰς Λευκωσίαν μετὰ στρατιᾶς ἀγγλικῆς καὶ κατέλαβε τὴν νῆσον Κύπρον. Κατέσχε δὲ ἡ Ἀγγλία κατὰ τὰ φαινόμενα τὴν νῆσον ὑπὸ ὄρους τινὰς ἀναγραφέντας ἐν τῇ μετὰ τῆς Τουρκίας ἰδιαιτέρᾳ συνθήκῃ· ἀλλ' οἷόςδ' ἔστι καὶ ἂν εἶνε ὁ ἐξωτερικὸς τύπος τῆς κατοχῆς, ἡ Κύπρος εἶνε ἤδη κτήσις ἀγγλική, οἱ δὲ Κύπριοι ὑπήκοοι τῆς Βικτωρίας, τῆς ἀνάσσης τῆς Ἀγγλίας καὶ αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν. Μετὰ τριακοσίων δ' ἔτων ἀσιατικὴν καταδυναστείαν ἔρχεται πάλιν λαὸς εὐρωπαϊκὸς νὰ συνεχίσῃ τὴν ποικίλην καὶ πολυπλοκὴν ἱστορίαν τῆς νήσου. Περιέργον δὲ εἶνε ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς ἀφηνιδίας καταλήψεως τῆς Κύπρου ὑπὸ Ἀγγλῶν παρουσιάζεται τὸ δεύτερον ἤδη ἐν τῇ ἱστορίᾳ, διότι, ὡς ὅα ἴδωμεν προχωροῦντος τοῦ λόγου, ἤδη περὶ τὰ τέλη τοῦ 11^{ου} αἰῶνος κατελήφθη ἡ Κύπρος ἐξαίφνης ἐπὶ βραχὺν χρόνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ῥιχάρδου. Ἀλλ' ὅπως ποικίλας μορφὰς καὶ περιέργους ἐσθῆτας κτητόρων εἶδεν ἡ γῆ τῆς Κύπρου ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐμφανίσεως δύναται νὰ μάθῃ ὁ ἀναγνώστης ἀναγινώσκων τὴν βραχεῖαν ταύτην σημείωσιν.

Τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς ἱστορίας τῆς νήσου καλύπτει, ὡς πάντοτε σχεδὸν συμβαίνει ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὁ μῦθος καὶ αἱ ἀσαφεῖς διηγήσεις· ἐκ δὲ τῆς Γραφῆς μαθηθάνομεν ὅτι κατεῖχον αὐτὴν οἱ ἔγγονοι τοῦ Κιττίμ. Πρώτοι δὲ βέβαιοι κάτοικοι τῆς Κύπρου ὑπῆρξαν οἱ Φοίνικες, λαὸς ἐμπορικὸς καὶ βιομηχανικὸς, οἵτινες ἐνωρὶς κατέλαβον τὴν νῆσον ταύτην, ἧς εἴλκυεν αὐτοὺς ὁ πολὺς πλοῦτος, δι' ἣν ἤδη πρότερον ἐγνωρίζετο. Οἱ δὲ Φοίνικες ἀνέπτυξαν τὰς δυνάμεις τῆς γῆς καὶ τὰ μὲν ὀλομανοῦντα δάση παρέσχον ἀξιολογωτάτην ξυλικήν, τὰ δὲ μέταλλα πλοῦτον πυλόν. Ἰδίως δ' ὁ χαλκὸς τῆς Κύπρου ὑπῆρξε

καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα γνωστὸς ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ ὀνομασθῇ ἀπὸ ταύτης τῆς νήσου τὸ μέταλλον ἐν πολλαῖς τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, διότι καὶ τὸ κυνιῆ τῶν Γάλλων καὶ τὸ corpre τῶν Ἀγγλῶν καὶ τὸ Kupfer τῶν Γερμανῶν εἶνε παραφθορὰ τῆς λέξεως [mes]cyprium· ἀλλὰ καὶ ἐν Ἡσπερίῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν καλεῖται ἔτι καὶ σήμερον κυπρὶ τὸ χαλκοῦν κωδώνιον ὅπου οἱ ποιμένες ἐξαρτῶσιν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ τῶν προβάτων. Οὐδὲ ἦσαν τὰ ξύλα καὶ ὁ χαλκὸς ὁ μόνος πλοῦτος τῆς νήσου, ἀλλ' ἐξηγον αὐτόθεν οἱ Φοίνικες καὶ ἄλλα πολλὰ τοσαύτην δ' ἀφρονίαν προϊόντων εἶχεν ἡ νῆσος, ὥστε δὲν φαίνεται ὑπερβολικὸν τὸ λόγιον ἀρχαίου τινὸς Ῥωμαίου, ὅστις εἶπεν ὅτι ἡ Κύπρος δύναται νὰ κατασκευάσῃ, νὰ δπλίσῃ καὶ νὰ φορτώσῃ τελείως πλοῖον χωρὶς μηδὲν νὰ ζητήσῃ παρ' ἄλλου τόπου. Οὕτως οἱ Φοίνικες πλουτοῦντες αὐτοὶ ἀνέπτυσαν καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ τόπου, οἱ δὲ πρώτοι αὐτῶν σταθμοὶ, ἐνθα βραχὺν χρόνον μένοντες ἀπετέλουσαν τὰς ἐμπορικὰς αὐτῶν συναλλαγὰς, ἔγειναν κατ' ὀλίγον ἐμπορεῖα πολυκόσμη, ἀκμάζουσαι πόλεις· τὸ Κίτιον ἐπὶ τῆς νοτίας ἀκτῆς τῆς νήσου ἠϋξήθη δι' αὐτῶν καὶ φοινικικαὶ πόλεις ἰδρύθησαν νέαι, ἡ Πάφος, ἡ Ἀμαθοῦς, τὸ Ἰδάλιον. Ἀλλ' οἱ Φοίνικες δὲν ἦσαν μόνον λαὸς φιλεργῆς καὶ φιλοκερδῆς· ὡς οἱ Ἑβραῖοι, μεθ' ὧν ἔχουσι κοινὴν τὸ γένος καὶ παρεμφερῆ τὴν γλῶσσαν, εἶχον μεγίστην ἐπιμονὴν εἰς τὴν φυλετικὴν διαφορὰν καὶ εἰς τὰ ἦθη καὶ τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων. Ὁ Φοίνις δὲν προσελάμβανεν εὐχερῶς τὰ ἦθη τῶν τόπων ὅπου ἐγκαθιδρύετο, πολὺ δὲ μάλλον αὐτὸς εἰσήγεν εἰς τοὺς περιοίκους τὰς ἐφευρέσεις τῆς παλαιᾶς Ἀσίας, τὰς τέχνας καὶ τοὺς θεοὺς του. Μετὰ μὲν τῶν πλουσιῶν ὑφασμάτων εἰσήγε τὰ σταθμὰ του, μετὰ δὲ τῶν μικροτεχνημάτων τῆς συρίας τέχνης τὴν θεᾶν Ἀστάρτην, μετὰ δὲ τῆς Ἀστάρτης τὰ ἀγάλματα αὐτῆς καὶ τὰ ἄλλα ἔργα τῆς φοινικικῆς γλυπτικῆς.

Ἀλλ' οἱ Φοίνικες ὑπῆρξαν κατὰ τὴν μεσόγειον οἱ διδάσκαλοι καὶ συμπλωτῆρες, ἔπειτα δὲ οἱ συναγωνιστὰ καὶ ἀντίπαλοι λαοῦ εὐγενοῦς καὶ μεγάλου, ὅστις πολλὰ παραλαβὼν παρ' ἄλλων διεμόρφωσεν ἰδιορρυθμῶς, ἀναπτύξας καὶ καλλύνας τὰ δανεισθέντα. Ὁ λαὸς δὲ οὗτος ἦσαν οἱ Ἕλληνας, οἵτινες ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ αὐ-

των ιστοριῶν πολλαχῶς εὐρίσκονται ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Φοινίκαι. Οἱ Ἕλληνας παραλαμβάνουσι παρὰ τῶν Φοινίκων τὴν νομισματικὴν μονάδα τῶν Βαβυλωνίων, ἀλλ' αὐτοὶ πρῶτοι χαράσσουσι νόμισμα, παραλαμβάνουσι τὴν γραφὴν καὶ τὰ γράμματα, ἀλλὰ ταῦτα μὲν καλλύνουσιν, εἰς δὲ τὴν γραφὴν εἰσάγουσι πρῶτοι τὴν ἀληθῆ ζωνὴν, προστιθέντες τὴν πνοήν, τὰ φωνήεντα παραλαμβάνουσι τὴν Συρίαν Ἀστάρτην, ἀλλ' αὐτοὶ διαμορφοῦσιν αὐτὴν εἰς Ἀφροδίτην. Οἱ Φοινίκαι ἀπήντησαν ταχέως, ὡς καὶ ἄλλα, οὕτω καὶ ἐν Κύπρῳ τὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν Ἑλλήνων, μετὰ δὲ τὰ Τρωϊκὰ μάχιστα ἀνεπτύχθησαν παρὰ τὸ Κίτιον, τὴν Πάφον, τὴν Ἀμαθοῦντα καὶ τὸ Ἰδάλιον πόλεις ἑλληνικαὶ ἄξιοι λόγου. Ὁ μὲν Τεγερός ἐκδιωχθεὶς ἐκ Σαλαμῖνος ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἰδρῶν κατὰ τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς νήσου τὴν Σαλαμίνα, ὑπ' ἑλλων δὲ μητροπόλεων κτίονται ἡ Νέα Πάφος παρὰ τὴν ὀμόνυμον φοινικικὴν πόλιν, ἡ Κερύνεια, τὸ Κούριον. Πόλις μετὰ πόλιν κτίεται παρὰ τῶν Ἑλλήνων, παρελθόντων δὲ τοῦ χρόνου ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἀπλοῦται καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον καὶ ἡ ἀσιανὴ θεὰ τῶν Φοινίκων ἔγεινεν ἡδὴ ἡ ὠραία ἀφρογενὴς θεὰ, ἡ μήτηρ τοῦ ἔρωτος, ἡ Κύπρις ἥτις ἔχει οἰονεὶ ἄθυρμα αὐτῆς τὴν εὐώδη νῆσον. Τότε δὲ μάχιστα ἤρχισεν ἡ ἀκμὴ τῆς νήσου, ἀλλ' ἐπεκράτησε καὶ ἐν Κύπρῳ ὁ αὐτὸς χωρισμὸς τῶν δυνάμεων ὅστις εἶνε γνωστὸς καὶ διὰ τὸν λοιπὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν κόσμον. Οὕτω καὶ ἐν Κύπρῳ ὑπῆρξεν ἐννέα μικρὰ βασίλεια, τὸ Κίτιον, ἡ Σαλαμίς, ἡ Ἀμαθοῦς, τὸ Κούριον, ἡ Νέα Πάφος, ἡ Κερύνεια, ἡ ἀπάθη, οἱ Σόλοι καὶ οἱ Χότροι. Τὰ βασίλεια δὲ ταῦτα ἠδύχθησαν, κατ' ὀλίγον δ' ἀνεπτύχθη ἐκτάκτως τὸ ἐμπόριον, ἡ ναυτιλία, ἡ γεωργία καὶ αἱ τέχναι τῆς νήσου. Ἐκ τῶν κέντρων καὶ ἐλατῶν τῶν δασῶν τῆς ἐναυπηγοῦντο πλοῖα ἰδιόρρημα, οἱ δ' ἔλαφροι οὗτοι κέρουροι ἦσαν γνωστοὶ εἰς τοὺς ναυτιλομένους καὶ οἱ Κύπριοι ναυπηγοὶ προσκαλοῦντο καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς Σεμιράμιδος, τῆς βασιλείσης τῶν Ἀσσυρίων. Τότε δὲ ἡ νῆσος ὑπῆρξε τασσοῦτον ἰσχυρὰ διὰ τὸν στόλον αὐτῆς ὅστε καὶ ἑθαλοσοκράτει τριάκοντα καὶ τρία ἔτη ἀπὸ τοῦ 976—943 π. Χ. καὶ τὰ πλοῖα αὐτῆς ἐξώρουν ἀπὸ τριάκοντα λιμένων καὶ ἡ νῆσος ἐξέπεμπεν ἀποικίας εἰς τὴν Μικρασίαν, τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἰσχυρὸν στόλον ἔχουσα ἡ Κύπρος δὲν ἠδυνήθη πάντοτε νὰ σωθῇ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν γειτόνων οἵτινες ἠπέλουν αὐτὴν διὰ τὸ ἐπιζῆλον τῆς θέσεώς της. Οὕτω δ' ἠναγκάσθη νὰ υποταχθῇ εἰς τοὺς Ἀσσυρίους, ἀλλ' ἡ κατάκτησις αὕτη, καίπερ ἀρεῖσα ἔχη τινὰ ἐπὶ τῆς νήσου, ὑπῆρξε προδικὴ ἢ δὲ Κύπρος ἐπανελθούσα εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων ἔγεινε μετὰ τινὰς πάλιν αἰῶνας κτῆμα ἑλλων δεσποτῶν. Ἦσαν δ' οὗτοι οἱ Αἰγύπτιοι, ὧν ὁ βασιλεὺς

Ἀμασις κατέκτησεν αὐτὴν τῷ 550 π. Χ. Ἀλλ' ἡ αἰγυπτιακὴ ἀρχὴ διήρκεσε μόνον εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη τῷ δὲ 525 οἱ Κύπριοι ὑπετάχθησαν ἐθελουσίως εἰς τοὺς Πέρσας ἵνα σωθῶσιν ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων καὶ προσεκάλεσαν τὸν Καμβύσην. Οὕτω δὲ ἡ Κύπρος ἔγεινε μέρος τῆς πέμπτῆς περσικῆς σατραπείας, οἱ δ' ἐννέα βασιλεῖς ἔγειναν ὑπήκοοι τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ ἡ νῆσος ἐξηκολούθει ὑπὸ τὴν περσικὴν ἀρχὴν προβαίνουσα εἰς τὰς τέχνας καὶ τὸν πλοῦτον. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἦτο μόνη φροντίς τῶν Κυπρίων ἡ ὑλικὴ εὐημερία, ἀπεπειράθησαν πολλάκις νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τοῦ περσικοῦ ζυγοῦ· μέχρι δὲ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ τὴν σκηνὴν τῆς ἱστορίας, ἐπὶ πέντε σχεδὸν αἰῶνας, οἱ Κύπριοι ἐδράττοντο πάσης δυνατῆς εὐκαιρίας ἵνα τύχωσι τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὁ βίος αὐτῶν ὑπῆρξε πάλιν διηνεκὴς μεταξὺ τῆς κατηναγκασμένης θεραπείας τῶν ξένων δεσποτῶν καὶ τῶν ἐθελουσίων ὑπὲρ αὐτονομίας ἀγῶνων. Καὶ συμμετέχει μὲν τῆς ἀποστασίας τῶν Ἰώνων κατὰ τὸν Περσῶν πᾶσα ἡ νῆσος πλὴν τῆς Ἀμαθοῦντος, ἀλλ' ἔπειτα ἀναγκάζεται νὰ στειλῇ ἐκατὸ πενήκοντα μακρὰς νῆας ἐπικούρους τῶν Περσῶν. Τίς δὲν γνωρίζει ἔπειτα τοὺς ἀγῶνας τῶν Ἀθηναίων πρὸς κατὰκτησιν τῆς νήσου καὶ τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὸν θάνατον τοῦ Κίμωνος κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Κιτίου; Τίς δὲν ἤκουσεν ἀπὸ τῶν βάρβαρων ἐτι τοῦ σχολασίου, ὅτε ἐδιδάσκαστο τοὺς λόγους τοῦ Ἰσοκράτους, τὸ ὠραῖον ὄνομα τοῦ ἀγαθοῦ τῆς Σαλαμῖνος βασιλέως Εὐαγόρου, ὅστις τασσοῦτον ὑπῆρξε φιλέλληνας καὶ φιλαθήναιος, ὅστε νὰ σταθῇ ὁ ἀνδρὶς αὐτοῦ ἐξ εὐνοίας ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ ἀγορᾷ; Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἔπασεν ἡ νῆσος εἰς τὰς χεῖρας τῶν Περσῶν μέχρι τῆς ἐν Ἰσσοῦ μάχης (333 π. Χ.), ὅτε οἱ Ἕλληνες τῆς Κύπρου ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐθεσθήσαν αὐτῷ διὰ μηχανῶν καὶ πλοίων εἰς τὴν Ἑλῶσιν τῆς Τύρου, ἐκδικούμενοι οὕτω μετὰ αἰῶνας πολλοὺς τὴν Φοινικὴν ἐκείνην, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη ἀντίπαλος τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ τὴν Κύπρον, ὧς πολλαχῶς τῆς Μεσογείου. Οὐδὲ περιορίσθησαν οἱ Κύπριοι εἰς μόνην ταύτην ἐπικουρίαν, ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς τοῦ Κιτίου ἐδωρήσατο εἰς τὸν νεαρὸν ἥρωα μάχαιραν θαυμαστήν, Κύπριοι δὲ ἄνδρες ἠμολούθησαν εἰς τὸν ναύαρχον τοῦ Ἀλεξάνδρου Νέαρχον κατὰ τὸν περίπλου τοῦ περσικοῦ κόλπου. Ἐπῆλθον ἔπειτα οἱ φιλόνοικοι χρόνοι τῶν στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ πολλὴ ἐπεκράτησεν ἐν αὐτοῖς ἐρις περὶ τῆς Κύπρου, ὅως ἐγένετο κύριος τῆς νήσου Πτολεμαῖος ὁ Ἀΐγιος τῷ 306 π. Χ. Τότε δ' ἀπώλεσεν ἡ νῆσος ὑπὸ τοὺς Ἀχιδῆας τῆς Αἰγύπτου τὴν σικιὰν τῆς προτέρας αὐτονομίας, τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς καὶ τὰς προνομίας, ἔγεινε δὲ κτῆμα τοῦ αἰγυπτιακοῦ στέμματος. Οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου

ἐπεκλήθησαν καὶ βασιλεῖς τῆς Κύπρου, ἰδιαίτερος δὲ ἄρχων ἐστέλλετο εἰς τὴν Σαλαμίνα καλούμενος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος καὶ ἀρχιερεὺς ὁ κατὰ τὴν νῆσον. Ἀλλ' ἡ δεσποτικὴ τῶν Λαγιδῶν δυναστεία καὶ αἱ ἐριδες μετὰ τῶν Σελευκιδῶν τῆς Συρίας ἐπήνεγκον τέλος τὴν κατάκτησιν τῆς νήσου ὑπὸ τῆς Ῥώμης, ἐπελθοῦσαν δι' αἰφνιδίου καὶ βιαίου ψηφίσματος τῆς ρωμαϊκῆς συγκλήτου, ὅπερ κατηγορήθη δεινῶς καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀρχαίων. Συνέβησαν δὲ ταῦτα τῷ 59 π. Χ.

Οὕτως ἡ Κύπρος μετὰ μακρὰν περίοδον ἐτῶν, μεταμείψασα δόξαν μετὰ δόξαν καὶ δεσπότην μετὰ δεσπότην, ἔγεινε κτῆμα ρωμαϊκόν. Περὶ δὲ τῆς ρωμαϊκῆς ἐξουσίας ὀλίγα ἀρκουσί, ἐπειδὴ ὀρθῶς ἐρρήθη ὅτι διὰ τὴν Ἑλλάδα αὕτη δὲν διέφερε πολὺ τῆς τουρκικῆς δυναστείας. Ὡς δὲ ἡ κατάκτησις τῆς νήσου ὑπῆρξεν αἰφνιδία ἀρπαγὴ, οὕτως ἡ πρώτη πράξις τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ νήσῳ ὑπῆρξεν αἰσχυρὰ ἀπεμπόλησις τῶν δημοσίων ἰθακυρῶν. Τίς δὲ ὁ διαπράξας τὸ ἄδικον ἔγκλημα; Ὁ δίκαιος Κάτων! Χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ ἀγγεῖα, πορφύρα ὑφάσματα, πολύτιμοι λίθοι, πολυτελὴ σκεῦῃ ἐπολήθησαν ἐσπεύσμενος ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ, ἐν δὲ τῇ ἀγορᾷ τῆς Ῥώμης θριαμβευτικῶς ἐπέδειξεν ὁ Κάτων τὰ κιβώτια τὰ περιέχοντα τὸ τίμημα τῆς ἀνομίας, 350,000,000 περὶπου σημερινῶν δραχμῶν. Τὸ ποσὸν τοῦτο πέρχει ἰδέαν μικρὰν τοῦ μεγάλου ἐν τῇ ἀρχαίῳ τῆσι πλοῦτου τῆς νήσου, πλοῦτου προελθόντος μὲν τὸ πρῶτον ἐκ τῶν φυσικῶν προϊόντων τῆς νήσου, προξενήσαντος δ' εἰτα εὐμάραιαν τοῦ βίου καὶ διαφθορᾶν οὐ μικρὰν. Ἢ διαφθορὰ δὲ ἀβστηγήθη ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπαισθητῶς καὶ κατ' ὀλίγον ἐξέλιπεν ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῶν Κυπρίων τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ δύναμις τῆς αὐτενεργείας. Ῥωμαῖος ἀνθύπατος, ἐδρεύων ἐν Πάφῳ, διώκει τὴν νῆσον, ἀλλὰ σπάνιοι ὑπῆρξαν δεικνύοντες φιλόφρονες καὶ βέλται οἷοι ὁ Κικέρων, οἱ δὲ πλείστοι ἦσαν πλεονέκται φιλόχρσοι μόνον σκοπὸν ἔχοντες τὸν χρηματισμόν. Πρὸς τὸν δὲ ποτε ἠδύνατο νὰ λογισθῇ ἡ νῆσος εὐτυχὴς ὅτε οἱ καλλίτεροι τῶν αὐτοκρατόρων ἐφρόντιζον περὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν τεχνῶν. Ἀλλ' εἶχεν ἤδη ἐκλίπει ἡ λάμψις ἡ πολλὴ καὶ ὁ πολύναιος στόλος καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἀγαλμάτων δὲν ὑπῆρχεν Εὐαγόρας φιλέλληνας βασιλεὺς οὐδὲ ὄρμουρ πρὸ τοῦ Κιτίου τριήρεις ἀθηναϊκαί. Βερβαῖοι μεταλλευταὶ ἐξώρυσσον τὸν χαλκὸν τῶν μεταλλείων ὑπὸ τὴν φρουρὰν Ῥωμαίων δορυφόρων. Ἢ ἀποικία δὲ αὕτη ἠΐξευε καθ' ἐκαστὴν τέλος δὲ ἡμέραν τινὰ ἀφίχθησαν εἰς τὴν Πάφον, ὑπάτου ἔντος τοῦ Παύλου Σεργίου, δύο Ἰουδαῖοι οἵτινες δὲν ἤθλυν νὰ λάθωσιν, ἀλλὰ νὰ χύσωσι, δὲν ἐξήτουν χαλκὸν, ἀλλὰ διένεμον χρυσόν. Ἐν τῇ γῆ τῆς Κύπρου ἐλάτουν περὶ Ἰησοῦ καὶ τῶν διδαγμάτων αὐτοῦ ὁ Παῦλος καὶ

ὁ Βαρνάβας, ἀλλ' ἡ νέα θρησκεία διεδόθη καὶ ἐστέρωθη κατὰ μικρὸν καὶ μετ' ἀγῶνας πολλοὺς καὶ αἱματηροῦς. Τέλος δ' ὄμως ὑπερίσχυεν ὁ χριστιανισμὸς ἐν τῇ νήσῳ ἐπὶ τασσοῦτον, ὅστε ἰδρύθησαν περὶ τὰς τριάκοντα ἐπισκοπῆς, ὧν πρῶτιστον δίκην μητροπόλεως ἡ Κωνσταντία, ἥτοι ἡ παλαιὰ Σαλαμίς. Διεδόθη δὲ ἡ νέα θρησκεία μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ ἀλλαγῶν ἐξωτερικῶν τύπων καὶ ἐπληρώθησαν μὲν αἱ ἀκαταί καὶ αἱ ἀκρῶσαι τῆς νήσου ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια καὶ εἰκόνοι θαυματουργῶν καὶ ἐφαιδρυναν τὰς ἐρημίας αὐτῆς πανηγύρεις θρησκευτικαί, ἀλλὰ δὲν ἐξέλιπε τελῶς ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος, παρὰ δὲ τὴν Παναγίαν τοῦ Κύκκου καὶ τὴν Τροοδίτισσαν καὶ τὴν Χρυσορογιατίτισσαν λατρεύεται, ὡς λέγουσιν, ἡ Παναγία ἡ Ἀφροδίτισσα. Ἀλλ' ἡ μιγάς αὕτη ἀγία δὲν εἶνε φαιδρὰ ὡς ἡ Κύπρος καὶ ἡ Παφία, ἀλλὰ στυγνὴ τις καὶ ἔχει τοὺς φθλαμοὺς μεστοὺς μελαγχολίας ὡς τις εἰκὼν ἱστορηθεῖσα ὑπὸ Λουκᾶ τοῦ Ἀποστόλου, κατὰ τὴν κοινὴν δοξασίαν.

Ἐν τῷ δὲ κατ' ὀλίγον ἐν τῇ πίστει τοῦ λαοῦ ἡ Ἀφροδίτη μετεμορφώθη εἰς τὴν Ἀφροδίτισσαν, ἐγένετο καὶ ἕλλη οὐχ ἔττον σπουδαία μεταβολὴ μετὰ τὸν χωρισμὸν δὴ καὶ τῆς ρωμαϊκῆς κράτους ἡ ἀνατολικὴ βασιλεία ἐγένετο κατὰ μικρὸν ἑλληνικὴ καὶ ἡ Κύπρος διοικετο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ἐκκλησιαστικῶς μὲν ἐξήρτητο μέχρι τινὸς ἐκ τῆς Ἀντιοχείας, εἴτα δ' ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅως τῷ 690 ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Β' ἀνεγνωρίσθη τὸ αὐτοκέφαλον τῆς μητροπόλεως τῶν Κυπρίων, ἥτις μετωνομάσθη Νέα Ἰουστινιανουπόλις πρὸς τιμὴν αὐτοῦ. Πολιτικῶς δὲ διοικετο ἡ νῆσος ὑπὸ στρατηγῶν οἵτινες οὔτε καλλίτεροι οὐδὲ χειρότεροι ἦσαν τῶν συνήθων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις βυζαντινῶν ἀρχόντων. Διὰ τοῦτο δ' ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ τῆς βυζαντινῆς ἀρχῆς δὲν ἐλειψαν οὔτε καταπίεσεις τῶν ἐγχωρίων ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, οὔτε ἐπαναστάσεις αὐτῶν τε καὶ τοῦ λαοῦ κατὰ τῆς μητροπόλεως. Ἀλλὰ τὸ κυριώτατον ἐπεισόδιον τῆς ἱστορίας τῆς νήσου ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ὑπῆρξεν αἱ συνεχεῖς ἀπέπειραι τῶν Ἀράβων πρὸς κατάκτησιν τῆς Κύπρου. Πρῆξατο δὲ ὁ τολμηρὸς οὗτος λαὸς ἀπειλῶν τὰ ὅρια τοῦ βυζαντινοῦ κράτους ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου ὅτε δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ἐγένοντο κύριοι τῆς Αἰγύπτου, τῆς Σικελίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ ἤμαλλον αἱ τέχναι αὐτῶν καὶ τὰ γράμματα ἀπὸ τοῦ Βαγδατίου μέχρι τῆς Κορδύβης, δὲν ἠδύναντο νὰ μείνωσιν ἐξω τῆς περιοχῆς τῶν κατακτήσεων αὐτῶν αἱ ἑλληνικαὶ νῆσοι. Ὡς εἶδος δὲ ἡ Κύπρος διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς καὶ τὸν πλοῦτον εἴκων αὐτοῦ εἴπερ τις καὶ ἄλλη. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος μεσοῦντος μέχρι τοῦ δεκάτου δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι ἡ Κύπρος κατεκτετο ἐντελῶς παρὰ τῶν Ἀράβων

και πάλιν επανήρχετο εις τας χειρας των Ελλήνων. Ούτω δε προβληματική και κινδυνώδης ειχε καταστή δια τους Βυζαντινους ενεκα της επιμονής των Αράβων η κατοχή της Κύπρου, ώστε ο αυτοκράτωρ Ιουστινιανός ο Β' τῷ 688 απειράβη να συγιοίση τους Κυπριους πανοικει κατὰ τὸν Ἑλλησποντον. Ἀλλὰ και παρὰ πάντας τούτους τοὺς κλονισμοὺς διὰ τῆς παραδόξου δυνάμεως ἦν ἤγχιαι τὸ βυζαντιακὸν κράτος ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ σπλάγγων, πάντοτε ἀπειλούμεγον ἀλλὰ και πάντοτε ἀναβιοῦν, ἀπεσοβήθη δ κίνδυνος και ἡ Κύπρος ἔμεινε τέλος ὑποχείριος εις τοὺς Βυζαντινους, σωθεῖσα ἀπὸ τῶν Μωαμεθανῶν.

Ἀλλ' ἤδη ἐπήρχοντο κίνδυνοι νέοι κατὰ τοῦ ταλαιπώρου κράτους, ὑπερ ἀμυνθῆν κατὰ τῶν ἀπίστων, δὲν ἠδυνήθη νὰ σωθῆ ἀπὸ τῶν δημοπίστων οἵτινες ἐνεδύθησαν τὴν σταυρὸν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ τάφου τοῦ Σωτήρος.

Μετὰ μακρὰς ἀταξίας αἰτινες ἐπήνεγκον τὴν εις τὴν ἀρχὴν τῆς Κύπρου αὐτογνώμονα ἀνάβασιν Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, καταγομένου ἐκ τοῦ οἴκου τῶν δημοφώνων αυτοκράτορων, Ριχάρδος ο Δεοντόθυμος ἐστρατεύων κατὰ τῆς Παλαιστίνης προσωρμίσθη τῷ 1191, ὑπὸ τρικυμίας ἀναγκασθεὶς, εις τὴν Κύπρον. Θελήσας δὲ ο Ἰσαάκιος νάντηταχθῆ αὐτῷ διὰ τῶν ὑπλων τῆς ἀπάτης και τῶν τοῦ πολέμου ἐπέσυρε τὴν ὄργην τοῦ γενναίου Ἀγγλου και ἠττήθη αἰσχροῦς παρὰ τὴν Δεμισσόν. Ἦ δὲ νίκη αὕτη ὑπῆρξεν ἀφορμὴ τῆς κατακτῆσεως ἡπάσης τῆς νήσου ὑπὸ τῶν μετὰ τοῦ Ριχάρδου, ἐν οἷς και ο Γουίδων ο Λουζινιαν, δετις και ἐκυριευσε τὴν Ἀρμόχωστον και τὸ φρούριον τῆς Κερυυείας. Συνέτεινε δὲ εις τὴν εὐχερῆ ταύτην ὑπὸ τῶν ξένων κατακτῆσιν τῆς νήσου και ἡ ἀπέχθεια τῶν Κυπρίων κατὰ τοῦ ὁμογενοῦς τυράννου Ἰσαακίου. Ἀλλὰ βραχύν μετὰ ταῦτα χρόνον τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα, ἐξεγερθῆν και πάλιν, προὐκάλεσεν ἐπανάστασιν κατὰ τῶν ἀλλογενῶν, ἐν ᾧ μόλις ἤδη εἶχεν ἀποχωρήσει ἐκ τῆς νήσου εις Συρίαν ο τῆς Ἀγγλίας βασιλεὺς, σύρων μεθ' ἑαυτοῦ δέσμιοι τὸν πρίον ἀρχοντα τῆς νήσου. Και ἡ μὲν ἐπανάστασις ἐκείνη κατεβλήθη ταχέως, ἀλλ' ἡ ἐνδειξις τοῦ φρονήματος τῶν Κυπρίων ἐπεισε τὸν Ἀγγλον μονάρχηνα νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς νέας αὐτοῦ κτήσεως, και ἐπόλησε τὴν νήσον εις τοὺς Ναΐτας ἀντι 1,250,000 δραχμῶν περίπου.

Και οἱ μὲν Ναΐται δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μείναι μακρὸν χρόνον ἐν Κύπρῳ διὰ τὴν ὀμότητα αὐτῶν και τὴν ἀντίστασιν τῶν ἰθαγενῶν. Ἀλλὰ ταχέως ἔυρεν ο Ριχάρδος ἀντικαταστήτην αὐτῶν, τὸν Γάλλον ἱππότην Γουίδωνα Λουζινιαν, δετις ἠγόρασεν ἐπὶ τῷ αὐτῷ τιμῆματι τὴν νήσον.

Ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας ἤρξε τῆς νήσου ο φίλος τῶν Λουζινιαν. Πολλοὶ τῶν ἠγεμόνων κα-

τέστησαν ἀγαπητοὶ εις τοὺς λαοὺς αὐτῶν, και τοι δὲν συνεβιάζετο πάντοτε τὸ συμφέρον τοῦ δυναστεύοντος οἴκου μετὰ τῆς θελήσεως τῶν ὑπηκόων. Οἱ Λουζινιαν ἀνήγειραν πανταχοῦ τῆς νήσου πύργους και φρούρια πρὸς ἀμυναν ἀπὸ τῶν ξένων ἐπιδρομῶν και ἀσφάλειαν κατὰ τῶν ἐγχωρίων, διὰ συνετῆς δὲ διοικήσεως ἐφθάσε τὸ κράτος αὐτῶν εις μεγίστην ἀκμὴν, μάλιστα ἀπὸ τοῦ 1285 μέχρι τοῦ 1373, ἰδίως δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλεῖς Ἑρρίκου Β', Οὔγωνα τὸν Α', Πέτρον τὸν Α'. Ἦ Σμύρνη και ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐκυριεύθησαν τότε ὑπὸ τῶν βασιλείων τῆς Κύπρου και οἱ Ἡμίραι τῶν συριακῶν παραλιῶν ἐπλήρουν φόρους εις τὸ ἀρχαῖον κράτος.

Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ περιληφθῶσιν ἐν τῇ βραχείᾳ ταύτῃ πραγματείᾳ, ἣτις περιλαμβάνει μόνον συνοπτικῶς τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου, αἱ τόχαι τῆς Κύπρου ἐπὶ τοῦ οἴκου τῶν Λουζινιαν, περὶ ὧν τρίτομον μακρὰν συγγραφὴν ἐδημοσίευσεν ο Γάλλος λόγιος Mus-Lalrieu, και τὰς ὁποίας περιγράφουσι διὰ μακρῶν οἱ ἐγγράφοι κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας χρονολογῶν, οὗς ἐξέδωκεν ο φιλόπονος κ. Κ. Σάθας. Ἦς ἀρκεσθῶσι δ' οἱ ἀναγνώσται τῆς Ἔστιας εις τὴν ἐξῆς βραχειαν, ἀλλ' ἀξιόλογον περιγραφὴν τῆς καταστάσεως τῆς Κύπρου ἐπὶ τῶν Λουζινιαν, ἦν παρενεῖρει εις τὸ περὶ Κύπρου ἀξιόλογον αὐτοῦ σύγγραμμα ο Γερμανὸς καθηγητῆς v. Löhner

Ἐπὶ τῶν χρόνων τούτων ἡ νήσος εἶχε κατατῆ τὸ κυριώτατον κέντρον τοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐμπορίου. Αἱ πραγματεῖαι αἱ ἐρχόμεναι ἐκ τῆς Ἰνδίας εις τὴν Αἴγυπτον και ἐκ τῆς ἐνδοτέρας Ἀσίας εις τὰς ἀκτὰς τῆς Συρίας και αἱ μεταβιβαζόμεναι ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εις τὴν Ἀνατολὴν συνήγοντο ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν Κύπρῳ, ἀντηλλάσσοντο ἐνταῦθα πρὸς ἀλλήλας ἢ μετεκομίζοντο ἐντεῦθεν εις ἀπώτερα μέρη. Ὅσοι δὲ περισσότεροι πόλεις ἐπιπτον ἐκεῖ πέραν εις χειρὰς μουσουλμανικὰς και ἔχανον τοὺς χριστιανοὺς αὐτῶν κυρίως, τόσῳ περισσότεροι ἐμποροὶ και βιομηχανοὶ ἐφευγον εις Κύπρον και τόσῳ μάλλον ἠξίανε τῆς νήσου ταύτης ἡ ἐμπορικὴ σημασία. Αἱ πόλεις Λεμισσῶς, Πάφος, Κερύνεια ἐγεμον ἐμπόρων και τραπεζιτῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, Δαμασκοῦ, Βηρυτουῦ και Ἀλεξανδρείας, ἐκ Βενετίας, Πίσης, Γενούης, Βαρκελώνος και Μασσαλίας. Δὲν ὑπῆρχε καθ' ἅπασαν τὴν Μεσόγειον ἐμπορεῖον σπουδαιότερον τῆς Ἀρμόχωστου. Ἐδίδε δὲ ζῶν ἀπαύστως εις τὰς ἀκτὰς τῆς Κύπρου και τὸ φέυμα τῶν προσκυνητῶν τῶν μεταβιαινόντων εις τὸν Ἅγιον Τάφον ἢ ἐρχομένων ἐκεῖθεν. Ἐπειδὴ δὲ και ἡ γεωργία, ἡ κηπευτικὴ και ἡ βιομηχανία περιείπετο ὑπὸ ἐπιμελῶν ἀνδρῶν, ἐπληθύνθησαν τὰ πλοῦτη, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς και ἡ τρυφή και ἀνηθικότης εις βαθμὸν ἀπίστευτον.

Ἐχομεν ἐξεικόνισιν τῆς Κύπρου τῶν τότε

χρόνων ὑπὸ Λουδῶλου τοῦ ἐκ Sudheim, δετις ἐπὶ πέντε ἔτη περιηγήθη ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τῷ δὲ 1380 ἔγραψε τὸ ἀριστον ἔδοιπορικὸν τοῦ αἰῶνος ἐκεῖνου. . . Ἦ Κύπρος, γράφει, εἶνε ἡ ἐγγενεστάτη και ἐνδοξοτάτη τῶν νήσων, ἀλλὰ και ἡ πλουσιωτάτη, οὐδεμίαν δὲ ἄλλη ἐξισούται πρὸς αὐτὴν, εἶνε δὲ και περὶ πάντα τάγαθὰ εὐφορώτερα πάσης ἄλλης. Ὡς λέγεται ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ, ἡ Κύπρος κατωικήθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἰάφεθ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Νῶε. Διακρίνεται μεγάλως πασην τῶν ἄλλων χωρῶν διὰ τὸ ὕψος αὐτῆς, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ πασην τῶν παραλιῶν πύλων, δεῖλα δὲ τῶν τῆς Αἰγύπτου, Συρίας, Ἀρμενίας, Τουρκίας και Ἑλλάδος, ὡς ὑπὸ ζώνης. Εἰς πάσας ταύτας τὰς πόλεις δύναται τις νὰ καταπλεύσῃ τὸ πολὺ μετὰ μίαν ἡμέραν. Ἦ Νικωσία (Λευκωσία) εἶνε ἡ πρωτεύουσα, καίται δ' ἐν μέσῃ τῇ Κύπρῳ ὑπὸ τὰ ὄρη ἐν χωρῇ πεδινωτάτῃ και ἐν κλίματι ὑγιεστάτῃ. Ἦν ταύτη δὲ τῇ πόλει κατοικοῦσιν ενεκα τῆς πραότητος και ὑγιενότητος τοῦ ἀέρος ο βασιλεὺς τῆς Κύπρου και πάντες οἱ ἐπίσκοποι και οἱ ἄλλοι μεγιστάνες τοῦ βασιλείου και πάντες οἱ ἄλλοι ἠγεμόνες, κόμητες, εὐγενεῖς και βαρῶνοι και ἱππῶται κατοικοῦσιν τὸ πλεῖστον ἐνταῦθα, ἐπιδιδόμενοι δεσημέραι εις τοὺς ἀγῶνας, τὰς ἱπποδρομίας και ἰδίως τὰ κυνηγεία διότι ὑπάρχουσιν ἐν Κύπρῳ αἰγαγοὶ, ὧν ἕμοιοι δὲν εὐρίσκονται ἄλλαχοῦ τοῦ κόσμου. Θηρῶνται δὲ τούτους διὰ λεοπαρδάλεων, ἀλλῶς δὲ δὲν δύνανται νὰ συλληφθῶσιν. Ἦ γάρχουσι δ' ἐν Κύπρῳ ἔρχοντες, εὐγενεῖς, βαρῶνοι, ἱππῶται και οἰκοκύριοι πλουσιώτεροι τῶν ἀλλαχοῦ τῆς γῆς οἰκοίντων, ἐπειδὴ ο ἔχων αὐτόθι προσόδους 3,000 φλορινῶν (36,000 φράγκων περίπου) θὰ θεωρεῖτο ἔχων ὀλιγώτερα τοῦ ἔχοντος ἀλλαχοῦ τρεῖς μάρκα. Δαπανῶσι δ' ὁμως πᾶσαν αὐτῶν τὴν περιουσίαν εις τὰ κυνηγεία. Οὕτω δὲ ἐγνώρισα κόμητᾳ τινι τῆς Ἰάφας ἔχοντα πλέον ἢ πεντακάσια λαγωνικά, ἐκάστη δὲ δυὰς κυνῶν ἔχει κατὰ τὸ ἔθος ἰδιον ὑπῆρῆτην καθαρίζοντα αὐτοὺς, λούοντα και μυρίζοντα, τοῦθ' ἕπερ θεωρεῖται ἐκεῖ ἀναπόφευκτον διὰ τοὺς θηρευτικὸς κύνας. Ὅμοιως ἔχει τις εὐπατρίδης τοῦλάχιστον δεκά ἕως δώδεκα ἱερακας ἀπαιτούντας ἰδίας διαπάνας και ὑπηρεσίας. Ἐγνώρισα δ' ἐν Κύπρῳ πολλοὺς εὐγενεῖς και ἱππῶτας, οἵτινες θὰ ἠδύναντο εὐχερέστερον νὰ διατηρήσωσι και διαθρέψωσι διακοσίους ἐνόπλους παρὰ τοὺς κυνηγοὺς και ἱερακοτρόφους αὐτῶν. Ἐπειδὴ ὅταν ἐξέρχονται ἐπὶ θῆραν, κατασκηνόουσι παλλάκις ἐπὶ μῆνα ὅλον ἐν τοῖς δάσεσι και ἐπὶ τῶν ὄρεων και μεταίρουσιν ἀπὸ τόπου εις τόπον, σχολάζοντες περὶ κύνας και ἱερακας και φέροντες μεθ' ἑαυτῶν πάντα τάναγκαῖα και τὰς προσηκούσας τροφὰς ἐπὶ καμήλων και κτηνῶν.

Ἐμετὰ ταῦτα διηγεῖται ο περιηγητῆς πῶς

πάντες οἱ ἄρχοντες οὔτοι και κύριοι μετέβησαν εις Κύπρον ἐκ τῆς Ἀγίας Γῆς και δετι ενεκα τῆς ἐν Κύπρῳ συρροῆς πραγματειῶν και προσκυνητῶν ἐκ πάσης τῆς γῆς ἀκούει τις αὐτόθι ἀπὸ πρῶτας μέχρις ἐσπέρας δεψὲ θρόλους και νέα και πᾶσαι αἱ γλώσσαι εἶνε καταληπταὶ και λαλοῦνται και διδάσκονται ἐν ἰδίῳι σχολείοις. Ἀλλ' ἡ πλουσιωτάτη πόλις ἦν ἡ Ἀρμόχωστος. «Πολίτης τις τῆς πόλεως ταύτης ἠρραθῶνισέ ποτε τὴν θυγατέρα του, ἣτις εἶχε κοσμήματα τῆς κεφαλῆς οὕτω πλούσια, ὥστε οἱ μεθ' ἡμῶν ἐλθόντες Γάλλοι ἱππῶται τὰ ἐξετίμησαν ὡς πολυτιμότερα πάντων τῶν κειμηλιῶν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας. Ἐμπορὸς τις τῆς πόλεως ταύτης ἐπόλησεν εις τὸν σουλτάνον σφαῖραν χρυσῆν, σύμβολον τῆς ἀρχῆς, κεκοσμημένην διὰ μόνων τεσσάρων πολυτίμων λίθων, ἐνὸς ἄνθρακος, ἐνὸς μαργαρίτου, ἐνὸς σαφειῶρου και ἐνὸς σμαράγδου, ἀντι 60,000 φλορινῶν (730,000 φράγκων), και ὅμως ἐξῆται κατόπι νὰ ἐξαγοράσῃ τὸ αὐτὸ κειμήλιον ἀντι 100,000 (1,230,000 φράγκων), τοῦθ' ἕπερ δὲν κατόρθωσε. . . Ἐν τινι φαρμακείῳ τῆς πόλεως ταύτης ὑπάρχει πλειοτέρα ξυλαλόη παρ' ὅσην θὰ ἠδύναντο νὰπαγάγωσι πέντε ἀμάξια. Περὶ δὲ τῶν ἀρωμάτων σιγῆ, διότι ταῦτα εἶνε οὕτω κοινὰ αὐτόθι ὅσον ο ἄριστος παρ' ἡμῶν και ἀντι ὁμοίως μικρῶν τιμῶν πωλοῦνται. Ἀλλ' οὐδὲν τολμῶ πλέον νὰ εἴπω περὶ πολυτίμων λίθων και χρυσοῦφάντων ἐνδυμάτων και ἄλλου πλούτου, διότι τὰ τοιαῦτα θὰ ἦσαν παρ' ἡμῶν ἀπίστα και ἀνήκουστα.»

Διὰ τοιούτων χρωμάτων ἐξεικονίσει ο λιτές Γερμανὸς κληρικὸς τὸν πλοῦτον και τὴν ἀκμὴν τῆς νήσου κατὰ τὸν 14' αἰῶνα. Ἀληθὲς δ' εἶνε ὅτι ἡ ἐποχὴ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ λαμπροτάτη διὰ τὴν Κύπρον. Ἐκτοτε δὲ οὔτε συμφοραὶ ἔλειψαν, ἐν αἷς και ἡ τῷ 1473 ὑπὸ τῶν Γενουησίων καταλήψις τῆς Ἀρμόχωστου, οὗτ' ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ κατ' ὀλίγον ἡ παρακμὴ, ἕως ἡ Βενετία ἐξῆτησεν ἐπωφελομένη δεξιῶς τῶν περιστάσεων και τῆς ὑπαρχούσης διχονοίας νὰ κατακτήσῃ τὴν νήσον. Ὡς ὄργانون δὲ ταύτης τῆς ἀποικτήσεως ἐξελέχθη ὑπὸ τῆς βενετικῆς συγκλήτου ἡ ὄραία θυγάτηρ τοῦ εὐπατρίδου Κορνάρου Αἰκατερίνη, ἣτις στεφύεσσα μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰακώβου, μετὰ τὸν τούτου ὑποκτον θάνατον ἠναγκάσθη ὑπὸ τῆς πολιτείας νὰ παραχωρήσῃ εις αὐτὴν τὴν γλυκεῖαν νήσον. Και διὰ μὲν τὴν ἱστορίαν ἡ Αἰκατερίνα Κορνάρου εἶνε ο τι ὑπῆρξε και διὰ τὴν σύγκλητον τῆς Βενετίας, τὸ ὄργانون τῆς κατακτῆσεως τῆς Κύπρου ὑπὸ τῶν Βενετῶν διὰ δὲ τὴν μυθιστορίαν, τὴν ποιῆσιν και τὴν γραφικὴν ἢ κόρη αὕτη τῆς βενετικῆς πολιτείας, ἡ ὄραιοτάτη γυνὴ τοῦ αἰῶνος, ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον δεξιολόγων καλλιτεχνημάτων δι' ὧν παριστάνονται αἱ δραματικαὶ περιπέτεια,

τοῦ βίου τοῦ ὠραίου τούτου θύματος σκοπῶν μο-
χθηρῶν ἀλλοτρίας φιλοδοξίας.

Οὕτως ἡ Κύπρος ἔγεινε τῇ 1489 κτήμα βε-
νετικόν, ἡ δὲ σημαία τοῦ βασιλείου ἐπὶ ὑ-
ψηλοῦ ἱστοῦ ἐστήθη ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ ἁγίου
Μάρκου ὡς καὶ ἡ σημαία τῆς Κρήτης καὶ ἐπειτα
ἡ τοῦ Μωρέως. Ἐκτοτε ποικίλας ὑπέστησαν τύ-
χας τὰ τρία ταῦτα βασίλεια τῆς βενετικῆς ἀρ-
χῆς· ὁ μὲν Μωρέας εἶνε ἀπὸ ἡμίσεος ἤδη αἰῶνος
ἐλευθερος, ἡ δὲ Κρήτη στενάζει ἔτι ὑπὸ τοῦ
Τούρκου, καὶ ἡ Κύπρος εἶνε κτήσις ἀγγλική,
ἀλλ' οἱ τρεῖς ἱστοὶ ὑψοῦνται ἔτι ὡς πάντοτε ἐν
τῇ μεγάλῃ πλατείᾳ καὶ σμῆνῃ τιθασσῶν περι-
στερῶν περιπτύσσονται τὰ σήματα τῆς παλαιᾶς
δόξης τῆς πόλεως, ἥτις ἐγήρασαν ἐν ᾧ ἀναθάλ-
λουσιν ἄλλα πόλεις καὶ ἄλλα κράτη, τότε ἀνά-
ξια λόγου. Τοιαύτη ἡ μοῖρα τῶν ἀνθρωπίνων
πραγμάτων!

Ἐπὶ τῆς βενετοκρατίας ἐξέπεσαν ἡ Κύπρος
οὐσιωδῶς· ἐξέλιπον δ' ἱπποτικὸς ἐκείνος χαρα-
κτήρ ὃν περιεβάλλοντο οἱ κάτοικοι ἐπὶ τῶν Λου-
ζιανῶν, οὗς δὲν ἐθεώρει, ἐν τέλει μάλιστα τῆς
ἀρχῆς αὐτῶν, ὁ Κύπριος ὡς ξένους, ἀλλ' οἶονε
δυναστείαν ἑθνικὴν. Διωκεῖτο δὲ ἡ Κύπρος ἐπὶ
Βενετῶν οἶονε μὲγας ἀγρὸς μεμισθωμένος εἰς
καλλιεργητάς· ἐστέλλοντο δὲ αὐτῶσε τρεῖς δι-
οικηταί, δύο ταμίαι καὶ εἷς προνοητὴς ἔχον ὑπ'
αὐτὸν χιλίους ἄλθενοὺς καὶ ἡ νῆσος ἤτο διη-
ρημένη εἰς δώδεκα τμήματα, ἐν ἐκάστῳ δὲ τού-
των στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς ἐφρόντιζε περὶ τῆς
τάξεως καὶ ἡσυχίας. Οὕτω δὲ διοικουμένη ἀπέ-
φερον ἡ νῆσος εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον τῆς Βε-
νετίας περὶ τὰ 12,500,000 φράγκων καθαρῶν
ἐτήσιον κέρδος.

Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἠύξησαν ἡ δύναμις τοῦ
τουρκικοῦ κράτους, τῇ δὲ 1570 ἑκατοντακισ-
χίλιοι Τούρκοι ἐπελοβόκησαν ἐπὶ ἑπτὰ ἐβδομά-
δας τὴν Λευκωσίαν, ἐνθα μόλις ὑπῆρχον 10,000
ἐνόπλιον. Ἡ πόλις τέλος ἐκυριεύθη, ἐβδομάδα
δὲ ἕλην ἐξηκολούθησεν ἡ σφαγὴ καὶ ἡ δήμεσις.
Ἵπὲρ τὰς εἰκοσι χιλιάδας Χριστιανῶν ἐσφάγη-
σαν, τὰ δὲ λάφυρα ὑπῆρξαν μυθώδη. Τὰ πολυ-
τιμώτατα τῶν λαφύρων μετὰ χιλίων εὐγενῶν
παρθένων ἐπεβιβάσθησαν εἰς τὰ πλοῖα ὡς φό-
ρος πρὸς τὸν σουλτάνον, ἔτοιμα νὰ πλεύσωσιν
εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἀλλὰ τότε, ὡς ἀναφέ-
ρεται, γενναία Ἑλληνὶς κόρη διεισδύσα μέχρι
τῆς πυριτιδαποθήκης τοῦ πλοίου ἐνθα εἶχεν
ἐπιθυσιασθῆ, ἔθηκε πῦρ. Ἡ φλόξ ἐπήδησε ζωηρὰ,
πυρπολοῦσα καὶ τὰ δύο ἄλλα πλοῖα, καὶ αἱ κό-
ραι αἱ προωρισμέναι ὡς φόρος πρὸς τὸν Σουλτά-
νον ἔγεινον εὐγενῆς φόρος θυσίας ὑπὲρ τῆς ἰδέας
τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Λευκωσίας ἡ κατάκτη-
σις τῆς λοιπῆς νήσου δὲν ἤτο δυσχερής. Ἀλλὰ
τὸ δυχρὸν φρούριον τῆς Ἀμμοχώστου δὲν παρ-
δίδοτο· παρήλθον ἐβδομάδες, μῆνες, ἐν ἔτος καὶ

πλέον, ἀλλ' ὁ γενναῖος Βενετὸς φρούραρχος Βρα-
γαδίνος ἀνίστατο εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ σερα-
σκιέρη Μουσταφᾶ. Τέλος ἐπεσεν ἡ Ἀμμοχώστου
γενναῖος, ὁ δὲ Βραγαδίνος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν
ὑπέστησαν θάνατον μαρτύρων. Τὸ οἰκτρὸν τέ-
λος τοῦ γενναίου Βενετοῦ περιγράφει διὰ τῶν
ἐξῆς συγκινητικώτατα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Κύπρου,
τῇ ἐκδόσει τῇ 1788, ὁ Κύπριος ἀρχιμανδρῆ τῆς
Κυπριακῆς· «Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, 7 Λυγού-
στου (1571), ἀνέβη εἰς τὴν Ἀμμοχώστον ὁ ὑ-
περήφανος Μουσταφᾶς ὡς νικητὴς μετὰ δόξης
καὶ ὁριάμβου, περικυκλούμενος ἀπὸ ἔλους τοῦ
ἀξιοματικῶς τοῦ στρατεύματος ἐν μέσω μιάς
ἀγγυλογῆς ἀκαταπαύστου τῶν πυροβόλων καὶ
μουσικῶν ὁργάνων, καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνάσιν
προσευχῆν του εἰς τὴν ἐκεῖ ἁγίαν Σοφίαν προσ-
τοίμασθεῖσαν, ἐπρόσταξε καὶ ἐκρέμασαν τὴν ἑ-
θλιον Λουρέντζον Τιεπόλον, εὐγενῆ Βενετίζανον
Καπετάν τῆς Πάφου, εἰς τὴν ἀντέναν μιάς τῶν
γαλέρων, καὶ τὴν κυβερνήτην τοῦ ἱππικοῦ στρα-
τεύματος. Τῇ 17, ἀξιοσηρῆτητος ἡμέρα παρασκευῆ,
ἀφοῦ ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὸ τζαμί, ἐπρόσταξε καὶ
ἐφέρθη σιδηροδέσμιος ἔμπροσθεν παντὸς τοῦ στρα-
τεύματος ὁ τριτάθλιος Μαρκιαντώνιος Μπραγα-
δίνος, τραυματισμένος, κατὰστικτος ἀπὸ πλη-
γᾶς, ἐλεεινὸν τοῖς ὁρῶσι θέαμα. Ἐπρόσταξεν αὐ-
τὸν νὰ φέρῃ εἰς τοὺς ὄμους ἀπὸ μίαν σφυρίδα
γεμάτην χῶμα εἰς ὕλας τὰς σειρὰς τῶν κανο-
νίων ἄνω καὶ κάτω, καὶ διερχόμενος ἀπ' ἔμ-
προσθέν του νὰ ἀκύπη ἕως γῆς νὰ τὸν προ-
σκυνῇ ὡς νικητὴν του· εἶτα ἔφερον τὴν ταλαί-
πωρον εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν ἔβαλαν ἐπάνω εἰς
μίαν καθέκλαν καὶ μὲ μίαν κορόναν εἰς τοὺς
πόδας του, ὕψωσαν αὐτὸν εἰς τὴν γαλῆραν τοῦ
καπετάνου τῆς Ῥόδου· δεῖχοντές τον εἰς ὕλον
τῆ στρατεύμα, ἡ βοή τῶν ἐνεμπαικτικῶν φωνῶν
τῶν βαρβάρων γιαντζάρων ἐπέπλησε τὸν αἴρα.
Ἐκείθεν ἀποκρεμάσαντες ἔφερον τὸν δύστηνον
εἰς τὴν πλατείαν, τὸν ἐγύμνωσαν, τὸν ἐκαθα-
λίκευσαν ἐπάνω εἰς μίαν ἀγελάδα ἀδιάντροπα
καὶ μὲ τοὺς ἤχους τῶν τυμπάνων τὸν ἐπεριτρι-
γύρισαν τὴν πόλιν φωνάζοντες καὶ ὑβρίζοντες.
Εἶτα τὸν ἔροιψαν εἰς τὴν γῆν καὶ κληρῶς τὸν
ἐγδαρῶν ὡς ζῶον ἕνα καταραμένος Ἑβραῖος. Ὑ-
πόφερε μὲ ἀνδρείαν καὶ σταθερότητα μαρτυρι-
κὴν ὁ ἀθλητὴς Μπραγαδίνος, ὑβρίζων καὶ κα-
ταπτύων τὴν βαρβαρότητα καὶ τὴν ἀθεσμον θρη-
σκείαν των. Τὸ δὲρμα του μετὰ ταῦτα ἐγέμι-
σαν ἄχυρα καὶ κρεμασθὲν εἰς μίαν ἀντέναν τῆς
γαλῆρας περιήλθε πᾶσαν τὴν παραθαλασσιάν
τῆς Συρίας εἰς ἐνδείξιν τῶν θρησιωδῶν ἀνδραγα-
θημάτων τοῦ βαρβάρου ἐκείνου γένους καὶ εἰς
καταφρόνησιν τῶν Χριστιανῶν. Τὸ δὲ σῶμά του
ἔτερον εἰς μέρη καὶ ἐπρόσταξε νὰ κρεμάσουσιν εἰς
κάθε σειρὰν κανονίων ἕνα μέρος καὶ τὸ δὲρμα μὲ
τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνδρῶν Ἐκτορος Βαγλιάνου·
καὶ λοιπῶν ἐστάθη εἰς Κωνσταντινούπολιν.»

Μετὰ τὴν ὥμην ταύτην ἐγκαίνισιν τῆς ἐν
Κύπρῳ τουρκοκρατίας τί νὰ εἰπώμεν πλέον περὶ
τῆς θλιβερᾶς ταύτης περιόδου ἥτις διήρκει μέ-
χρι τῆς χθὲς καὶ πρόν; Ἐν τῇ παλατίῳ τῶν
Δογῶν ἐν Βενετίᾳ ὑπάρχει ἐξωγραφημένη σειρὰ
εἰκόνων τῶν δογῶν πάντων· μία μόνη λείπει
εἰκὼν καὶ ἐκεῖ μέγας πέπλος ἐξωγραφημένος
φέρει τὴν ἐπιγραφὴν τήνδε· *Incens Marini Pa-
ledri decapitati pro criminitibus* (τόπος Μαρί-
νου φαιλέρου καρπομηθέντος διὰ τὰ αὐτοῦ
ἐγγλήματα). Ὅμοιόν τι δύναται νὰ πράττη ὁ
ἱστορὸς τὰ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ὅταν φθάνη
εἰς τὴν μοιραίαν περίερον τῆς τουρκοκρατίας.
Ἐπιροῦπιτομεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἐναυθᾶ ἀντὶ
πάσης ἐξιστορήσεως μέλανα πέπλον ἐπὶ τῆς ἐν
Κύπρῳ τουρκοκρατίας. Τί γὰρ καὶ νὰ διηγηθῶ-
μεν; Τὴν κατάπτωσιν τοῦ φρονήματος τῶν Κυ-
πρίων ἢ τὴν ἐρήμωσιν τῶν δασῶν ἢ τὴν πα-
ραμέλησιν τῆς καλλιεργείας ἢ τὴν ἐκπτώσιν
τῶν ἀλατοπηγῶν ἢ τὴν ἐπελοβόσαν διαφθο-
ρὰν καὶ αὐτοῦ τοῦ κλίματος καὶ τὴν πληθὺν
τῶν νοσημάτων; Δὲν ἀρκεῖ νὰ δεῖξῃ τὴν παρα-
μῆν τῆς νήσου ἢ σπουδαία ἐλάττωσις τοῦ ἀ-
ριθμοῦ τῶν κατοίκων, ἕστις ἐπὶ μὲν τῶν Λουζι-
νιῶν ὑπερέβαινε τὸ ἡμισυ ἑκατομμύριον, νῦν δὲ,
ὑπὸ ἄλλων ἄλλως ὀριζόμενος, φαίνεται ἀνερχό-
μενος τὸ πολὺ εἰς 180,000; Ἡ εἰκὼν εἶνε
θλιβερά· ἀς καλυφθῇ μάλλον διὰ μέλανος πέ-
πλου καὶ ἀς τεθῇ ἡ ἐπιγραφὴ *pro criminitibus*.

Ἐπιπὼν τι δεῖ τὸ μέλλον τῆς Κύπρου νῦν ὅτε
ἄλλοι πάλιν ζένοι, λαδὲς ἐμπορικὸς καὶ βιομη-
χανικὸς, οἶονε οἱ Φοινικεὶς τῶν κατωτέρων χρό-
νων, κατέλαθον τὴν ἑλληνικωτάτην νῆσον; Ἐν
τῇ ἀνταγωνισμῷ τῶν Ἀγγλῶν καὶ τῶν Ἑλλή-
νων ἡ νικήσῃ τὸ στοιχεῖον τὸ ἑλληνικὸν καὶ ἡ
ὑπερῆδοκίμησῃ τοὺς ὑπερβορείους ἐν τῇ γῆρᾳ ἐ-
κείνῃ, ἐνθα ἄλλοτε ὑπερτέρησε τῶν Ἀσιατικῶν;
Εὐχρηθόμεν τοῦτο καὶ ἐλπίζωμεν ὅτι ὁ λ γείνη
πράγμα ἢ εὐχὴ ἢ ἐσφαθεῖται πρὸς τὸν νῦν Ἀγ-
γλων διοικητὴν τῆς Κύπρου ὅτε ἐσκεκέθη τὴν
Λεμισσάν· «Ἐχομεν δι' ἐλπίδος, εἶπεν ἡ προῦ-
παντήσασα αὐτῷ ἐπιτροπέα, ὅτι ἡ Ἀγγλία θά-
κολούθησῃ τὸ ἐν ταῖς Ἰονίαις Νήτοις καθιερω-
θὲν παράδειγμα.»

Σ. Π. ΛΙΜΗΡΟΣ.

ΟΛΙΒΕΡ ΤΟΥΙΣΤ

Ἐκ τῶν τοῦ Καρόλου Δίκου.
Λοιπὸν τῆς ἐκδ. 1811.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

Ἐν ᾧ ἐπαυερύσκομεν τὸν κύριον Φέιγγιν
μετὰ τῆς συμμορίας αὐτοῦ.
Ἐν ᾧ ταῦτα συνέβαινον ἐν τῷ πτωχοκρομῆφ,
ὁ κύριος Φέιγγιν εὐρίσκειτο ἐν τῷ φιλῶφ αὐτοῦ,
—τῷ αὐτῷ ὀπόθεν ἡ Νάνσυ παρέλαβε τὸν Ὀλι-
βερ. Ἐκεῖ καθήμενος πρὸ τῆς καπνίζούσης θερ-
μάστρας εἶχεν ἐπὶ τῶν γονάτων του φουσηρὸν,
δι' οὗ προηγουμένως ὑπέξέκαυσε τὸ πῦρ· ἀλλ'

ἤδη ἦν βεβουλισμένος εἰς σκέψεις, ἐσταυρωμένος
δ' ἔχων τὰς χεῖρας καὶ τὸ μέτωπον κεκλιμένον
ἐπὶ τοῦ στήθους, παρετήρει ἀφηρημένος τὰς ἐ-
σκωριασμένας πυρολαβίδας.

Ὅπισθεν αὐτοῦ ὁ πονηρὸς Ἀπανωλαδίας, ὁ
κύρ Τσάρλυ Μπέιτς καὶ ὁ κύριος Τσίτλιγκ ἐ-
κάθηστο πρὸ τίνος τραπέζης, παίζοντες μετὰ
μεγάλης προσοχῆς καὶ ἀφοσιώσεως αὐίστ' ὁ Ἀ-
πανωλαδίας ἔκαυσε καὶ τὸν μῦθον ἀπέναντι τῶν
ἐτέρων δύο. Ἡ εὐφυῆς αὐτοῦ πάντοτε φυσιογνω-
μία, ἥτο εἶπερ ποτε καὶ ἄλλοτε ἐνδιαφέρουσα,
ἔνεκα τῆς μεγίστης προσοχῆς ἦν κατέβαλεν εἰς
τὸ παιγνίδιον, καὶ τῆς φροντίδος ἦν εἰδείκνυ, ὁ-
σάκις παρουσιάζετο εὐκαιρία, εἰς τὸ νὰ βίπτη ἀ-
στραπηδὸν τὸ βλέμμα εἰς τὰ χαρτῖα τοῦ κυ-
ρίου Τσίτλιγκ καὶ εἰς τὰ νὰ κανονίζῃ συνετῶς
τὰ ἰδικὰ του συμφώνως πρὸς τὰς παρατηρήσεις,
ἀς ἐποίησεν ἐπὶ τῶν τοῦ γείτονός του. Ἐπειδὴ
ἤτο πολὺ ψυχος, ἔφερε τὸν πῖλον ἐπὶ κεφαλῆς,
ὡς εἶχε συνήθειαν· διὰ τῶν ὀδόντων δὲ ἐσφιγγε
πυλὴν πίπην, ἦν ἐξῆγε τοῦ στόματός του μόν-
ον ὄσάκις ἤθελε νὰ πῆ ἀναφυκτικῶν ποτὸν ἐκ
μεγάλου τινὸς κανατίου, πλήρους γαλίν καὶ ὑδα-
τος, τεθειμένου δ' ἐπὶ τῆς τραπέζης διὰ τὴν δια-
σκέδασιν τῆς συντροφιάς.

Καὶ ὁ κύρ Μπέιτς ἐπίσης προσεῖχεν εἰς τὸ
παιγνίδιον του· ἀλλ' ἐπειδὴ ἤτο φύσεως ταρα-
χωδέστερας τῆς τοῦ ἐντίμου φίλου του, προσέ-
τρεχε συχνότερον εἰς τὸ κανάτιον τοῦ γαλίν, καὶ
ἐτόλμα νὰ λέγῃ πολλοὺς ἀστεϊσμούς καὶ πα-
ρατηρήσεις ἀναρμύστατος, οὐδέλλως ἐμπρέποντας
εἰς σοβαρῶν οὐστοπαίκτην. Ὁ Ἀπανωλαδίας,
ἐκ τῆς συνδεούσης αὐτοὺς στενῆς φιλίας ὁμιώ-
μενος, πλέον ἢ ἀπαξ ἐποίησεν εἰς τὸν ἀξιδίτι-
μον σύντροφόν του τὰς δεούσας παραστάσεις,
ἀς ὁ κύρ Μπέιτς ἐδέχετο ἐπιχαρίτως, περιορι-
ζόμενος μόνον εἰς τὰ νὰ παρακαλῇ τὸν φίλον του
νὰ ὑπάγῃ νὰ κουρεύεται ἢ νὰ ζύη κοιλιᾶς. Ἡ
ἐτοιμότης τῶν ἀπαντήσεων τούτων καὶ ἄλλων
παραπλησίων, εὐφυν ἕμα καὶ ἀβροτάτων, διή-
γειρον εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν τὸν θαυμασμὸν
τοῦ κυρίου Τσίτλιγκ. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶ-
ναι ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος καὶ ὁ κύρ Μπέιτς ἔ-
χονον πάντοτε ἢ δὲ περιστάσις αὐτῇ ἀντὶ νὰ
δυσαρεστῇ τὸν κύρ Μπέιτς, ἐφαίνετο τούναντιον
ὅτι τὸν διεσκέδαζε τὰ μέγιστα· εἰς τὸ τέλος ἐ-
κάστου παιγνιδίου ἐγέλα σφοδρότερον τοῦ συνή-
θους καὶ διεκλήρυνεν ὅτι καὶ ὁ ὕλον του τὸν βίον
δὲν ἔλαβε τσοσάτην εὐχαρίστησιν εἰς χαρτο-
παίγιον.

«Χάνομεν διπλῇ τὴν παρτίδα, εἶπεν ὁ κύριος
Τσίτλιγκ, μορφάσας καὶ ἐξαγαγὼν ἡμίσειαν κο-
ρόναν τοῦ θυλακίου του· ποτέ μου δὲν εἶδα
τύχη ὅσῃ τὴν ἴδική σου, Τζάκ' τί το θέλεις ἀν
εἶχαμεν ὠραία χαρτῖα ὁ Τσάρλυ καὶ ἐγώ, τί-
ποτε δὲν ἠμπορέσαμε νὰ κίρωμεν.»

Ἡ παρατήρησις αὕτη, ἢ μάλλον ὁ παραπο-

νητικὸς τράπος δι' οὐ ἐγένετο, ἐφαίδρυνεν ἐπὶ τσοσούτων τὸν Τσάρλυ Μπέιτς, ὥστε οἱ καγγασμοὶ τοῦ ἀπέσπασαν τὸν Ἰουδαίου τῶν σκέψων αὐτοῦ, καὶ ἠρώτησε τί συνέβαινε.

«Τί τρέχει; Φέιγγιν! ἀνεφώνησεν ὁ Τσάρλυ ἤθελα νὰ ἐξλεπες καὶ σὺ τὴν παρτίδα; ὁ Τὼμ Τσίτλιγκ δὲν ἔκαμεν οὐδὲ ἕνα πόντο, καὶ ἤμουν ὁ σύντροφός του ἀπέναντι τοῦ Ἀπανωλαδιᾶ καὶ τοῦ μύρτου.»

— Ἄ, ἅ! ἐπεφώνησεν ὁ Ἑβραῖος, μετὰ μενδιαμάτος ἐμφαίνοντος ὅτι εὐκόλως κατενόει τὸν λόγον τοῦ πράγματος. Πέστε τους ἀπάνω, Τὼμ, πέστε τους ἀκόμη ἀπάνω.

— Εὐχαριστῶ, μὲ φθάνει ὡς ἐδῶ, Φέιγγιν, ἀπεκρίνατο ὁ κύριος Τσίτλιγκ τὴν ἔπαθα ἔς τὰ γιομάτα. Ὁ Ἀπανωλαδιᾶς ἔχει ἀπόψε μία τύχη, ποῦ τίποτε δὲν τοῦ βγαίνει ἔμπροστά.

— Ἄ, ἅ, φίλε μου, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Ἑβραῖος διὰ νὰ κερδήσῃ τὸν Ἀπανωλαδιᾶν, πρέπει μακριὰ νὰ νυκτώσῃς.

— Μακριὰ! εἶπεν ὁ Τσάρλυ Μπέιτς· πρέπει νὰ ἔχῃς καὶ ἕνα ζευγάρι ματογούλια ἔς τὸ κάθε μάτι καὶ τέσσαρα ἀπὸ πίσω ἂν θέλῃς νὰ τον κερδήσῃς.»

Ὁ κύριος Ντώκις ἤκουσε τοὺς ἐπαίνους τοῦτους μετὰ μεγάλης μετριοφροσύνης, καὶ ἀκολούθως προέτεινε νὰ ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὴν τράπουλαν οἰκονομῆσαι φεροῦσαν ἄθελον, μεθ' ὁποιοῦνδήποτε ἀριθμὸν χαρτίων ὑπ' ἐκείνων ὁρισθῶμενον, ἀντὶ ἑνὸς σελινίου τὴν παρτίδα. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ δεχθῇ τὴν πρόκλησίν του, καὶ ἐπειδὴ ἡ πίπα του εἶχε τελειώσει, ἤρξατο πρὸς διασκέδασίν του νὰ ἰχνογραφεῖ ἐπὶ τῆς τραπέζης διὰ τῆς κιμωλίας, δι' ἧς ἰσημείου κατὰ τὸ χαρτοπαίγιον τοῦς πόντους του, σχεδιδιον τῆς ἐν Νηουγκάκτ φυλακῆς καὶ ἰχνογραφῶν ἐσούριτε συγχρόνως ὡς ὄφει.

«Εἶσαι νερόδραστος, καὶ μὲν Τὼμ! εἶπεν ἐπὶ τέλους μετὰ μακρὰν σιγὴν, στραφεὶς πρὸς τὸν κύριον Τσίτλιγκ. Σάν τι νὰ λὲς πῶς ἔχει ἔς τὸ νοῦ του, Φέιγγιν;

— Ἐύρω κ' ἐγώ; ἀπεκρίνατο ὁ Ἑβραῖος ἀποθῆς τὸ φουσητήριον. Συλλογίζεται, ἴσως ἐκεῖνα ποῦ ἔχασεν, ἢ τὸ ἐξοχικὸ σπῆτι ποῦ ἄφησε. Ἄ, ἅ! τὸ ἦμα, φίλε μου;

— Ἀμμή δέ; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Ἀπανωλαδιᾶς, χωρὶς νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν κύριον Τσίτλιγκ νὰ εἶπῃ τί σὺ τί λὲς, Τσάρλυ;

— Ἐγὼ λέω, εἶπεν ὁ κύριος Μπέιτς γελῶν, πῶς τὰ ζαχαρώνει μὲ τὴν Μπέτου τῆρα, τῆρα! πῶς κοκκινίζει! Θεὲ καὶ κύριε! εἶναι δυνατὸν! εἶναι νὰ σπαρτάρῃ κἀνένας ἔς τὰ γέλωτα! Ὁ Τὼμ Τσίτλιγκ ἐρωτημένος! Φέιγγιν, Φέιγγιν, τῆρα τὰ μουτρά του!»

Ὁ κύριος Μπέιτς, πνιγὸς ἐκ τοῦ γέλωτος ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ὁ κύριος Τσίτλιγκ ἦτο ὕμα τρυφεροῦ πάθους, ἐξηπλώθη μετὰ τσοσούτης ὁρμῆς ἐπὶ

τοῦ καθίσματός του, ὥστε ἀπολέσας τὴν ἰσορροπίαν ἔπεσε μακρὸς πλατῆς ἐπὶ τοῦ πατώματος τὸ συμβεβηκὸς ἕμως τοῦτο οὐδ' αὖθις ἠλάττωσε τοὺς καγγασμούς του, οὐς ἐπανέλαβε μὲ βίς ἐγερθεὶς.

«Μὴ δίνῃς καθόλου προσοχὴ εἰς ὃ τι λένε, φίλε μου, εἶπεν ὁ Ἑβραῖος, νεύσας πρὸς τὸν κύριον Ντώκις καὶ κτυπήσας μετὰ δυταρεσκείας τὸν κύριον Μπέιτς διὰ τοῦ φουσητήριου· ἡ Μπέτου εἶναι εὐμορφη κοπέλα· προσκολλήσου της, Τὼμ, προσκολλήσου της.»

— Δὲν ἔχω παρὰ ἕνα μόνον πράγμα νὰ εἰπῶ, Φέιγγιν, ἀπεκρίνατο ὁ κύριος Τσίτλιγκ ἐρυθιάσας ἄχρις ὠτίων· πῶς αὐτὸ κἀνένα δὲν ἐνδιαφέρει ἐδῶ.

— Χωρὶς ἄλλο, εἶπεν ὁ Ἑβραῖος. Ὁ Τσάρλυ εἶναι φαπλατᾶς· μὴ δίνῃς προσοχὴ εἰς ὃ τι λέγῃ ἢ Μπέτου εἶναι εὐμορφη κοπέλλα· νὰ κἀνῃς ὃ τι αὐτὴ σοῦ λέγει, Τὼμ, καὶ θὰ εὐρῆς τὴν τύχη σου.

— Ἡ ἀπόδειξις πῶς κἀνω ἔλα ὅσα μοῦ λέγει, ἀπεκρίνατο ὁ κύριος Τσίτλιγκ, εἶναι πῶς ἂν δὲν ἤκουα τὰς συμβουλὰς της δὲν θὰ μ' ἔχωναν μέσα. Ἀλλ' αὐτὸ ἦτανε καλὴ δουλειά γιὰ σᾶς, ἢ ὄχι, Φέιγγιν; Καὶ ὕστερα, τί εἶναι νὰ μὲνῃ κἀνεὶς ἐξ ἑβδομάδης κλειδωμένος; Ἀρᾶ ἢ γρήγορα θὰ περάσῃ κἀνεὶς ἀπὸ αὐτὸ τὸ κανάλι· ὥστε καλλίτερα ἀξίζει νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸν χειμῶνα, ὅταν κἀνεὶς ἔχει ὀλιγώτεραις σὺκαιρίαις νὰ βγαίῃ κἀνένα περιπατάκο ἐξῶ· ἔ, Φέιγγιν;

— Ὡ, βέβαια, βέβαια, ἀγαπητέ μου, εἶπεν ὁ Ἑβραῖος.

— Καὶ δὲν τῶχεις γιὰ τίποτα νὰ γυρίσῃς πάλιν, Τὼμ, ἠρώτησεν ὁ Ἀπανωλαδιᾶς νεύων πονηρῶς εἰς τὸν Ἑβραῖον καὶ τὸν Τσάρλυ, φθάνει μόνον νὰ τᾶχῃς καλὰ μὲ τὴν Μπέτου;

— Ναί, τίποτε δὲν τῶχω, εἶναι ἄλλο; ἀπεκρίνατο ὁ Τὼμ ὀργίλος· ἤθελε μόνον νὰ ξευρα ἂν καὶ κἀνεὶς ἄλλο; ἤμπορεῖ νὰ εἶπῃ τὸ ἴδιον, ἔ, Φέιγγιν;

— Κἀνεὶς, ἀγαπητέ μου, εἶπεν ὁ Ἑβραῖος, οὔτε ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς, Τὼμ· μόνον ἕνας εἶσαι σὺ, νὰ εἶσαι βέβαιος.

— ἤμποροῦσα νὰ γλυτώσω ἐγώ, ἂν ἤθελα νὰ τὴν μαρτυρῶσω, δὲν εἶναι ἀλήθεια, Φέιγγιν; ἐξηκολούθησε λέγων ὁ δυστυχὴς φανακίζόμενος μετὰ θυμοῦ ἕνα μόνον λόγον νὰ λέγῃ, ἔ, Φέιγγιν;

— Χωρὶς ἄλλο, ἀγαπητέ μου, ἀπεκρίνατο οὗτος.

— Ἀλλὰ δὲν ἀνθίστα, ἔ, Φέιγγιν; ἠρώτησεν ὁ Τὼμ, ἐπισωρεύων ἐρωτήσεις ἐπὶ ἐρωτήσεων.

— Ὅχι, ὄχι, βέβαια, ἀπεκρίνατο ὁ Φέιγγιν· εἶσαι ἀνδρᾶς καὶ ἔχεις καρδιά ὅση χρειάζεται, ἀγαπητέ μου.

— Ἰσως κ' αὐτὸ, εἶπεν ὁ Τὼμ, βλέπων περὶ ἑ. Δὲν θὰ μ' ἐφυλάκιζον.

αὐτόν. Καὶ ἂν ἔχω καρδιά, δὲν εἶναι λόγος νὰ γελῶν αὐτοὶ, ἔ, Φέιγγιν;

Ὁ Ἑβραῖος, κατανοήσας ὅτι ἐπηύξανε ὁ ἐρηθισμὸς τοῦ κυρίου Τσίτλιγκ ἔσπευσε νὰ τον βεβαιώσῃ ὅτι οὐδεὶς ἐνέπαιξεν αὐτόν, καὶ πρὸς πίστωσιν τῶν λόγων του ἐπεκαλέσατο τὴν μαρτυρίαν τοῦ κύριου Μπέιτς, τοῦ πρωταίτιου τῆς σηπῆς· κατὰ δυστυχίαν ὁμοίως, καθ' ἣν στιγμὴν ἤνοιγε τὸ στόμα ὅπως διακηρύξῃ ὅτι οὐδόλως εἶχε σκοπὴν νὰ γελᾶσῃ μὲ τὸν Τὼμ, ἀνεκἀγγασε τσοσούτω σφοδρῶς, ὥστε ὁ κύριος Τσίτλιγκ, θεωρήσας ἑαυτὸν λίαν προσβεβλημένον, ἀμνησε κατ' αὐτοῦ ἄνευ πλειόνων διατυπώσεων καὶ κατήνεγκεν αὐτῷ ἰσχυρὸν γρόνον, ὅν οὗτος ἐπιτηδεύεις ἀπέφυγεν· οὕτως ὥστε ὁ γρόνος ἐκτόπησε τὸν ἄστυον γέροντα εἰς τὸ πτῆθος ὁ Ἑβραῖος ἐκλονήθη καὶ ἕνα κ' τῆς ὁρμῆς μεθ' ἧς κατηνέχθη τὸ κτύπημα ἤθελεν ἀνατραπῆ, ἂν δὲν ἦτο πλησίον τοῦ τοίχου, εἰς ὃν ἐστηρίχθη ἔμεινε οὕτως ἐπὶ τινος στιγμῆς ἵνα ἀναλάβῃ ἀναπνοήν, ἐν ᾧ ὁ κύριος Τσίτλιγκ ἔμεινε ὡς ἐμβρόντητος διὰ τὸ καλὸν ὕπερ ἐπραξε.

«Τσιμουτιά! εἶπεν αἰφνιδίως ὁ Ἀπανωλαδιᾶς, ἄκουσα τὸ μπιμπάμ.» Καὶ λαβὼν τὴν κηρίον κατέβη ἀθρόβως τὴν κλίμακα. Ὁ κώδιον ἤχησεν ἐκ νέου, ἐφαίνετο δὲ ὅτι ἐκρούετο ὑπὸ ἀνθρώπου ἀνυπομονοῦντος. Μετὰ μικρὸν ἐπανήλθεν ὁ Ἀπανωλαδιᾶς καὶ εἶπε μυστηριωδῶς λέξεις τινὰς εἰς τὸ οὐς τοῦ Ἰουδαίου.

«Πῶς! εἶπεν ὁ Φέιγγιν, εἶναι μονάχος;» Ὁ Ἀπανωλαδιᾶς κατένευσε, καὶ οὗς τὴν χεῖρα πρὸ τοῦ κηρίου, ἔδωκεν εἰς τὸν Τσάρλυ Μπέιτς νὰ ἐννοήσῃ ὅτι καλὸν ἦτο νὰ παύσῃ τοὺς ἀτόπους γέλωτάς του. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ φιλικοῦ τοῦτου καθήκοντος, ἠτένεσε τὸν Ἰουδαίου ἀσκαρδαμυκτὶ καὶ ἀνέμεινε τὰς διαταγὰς αὐτοῦ.

Ὁ γέρον ἐμεινε ἐπὶ τινος στιγμῆς σκεπτικὸς καὶ ἀμηχανῶν. Ἡ ταραχὴ τοῦ προσώπου του κατεδείκνυ ὅτι ἐροβείτο δυσάρεστον τι ἀγγελμα. Τέλος ἤγειρε τὴν κεφαλὴν.

«Ποῦ εἶναι;» ἠρώτησεν.

Ὁ Ἀπανωλαδιᾶς ἐδείξε διὰ τοῦ δακτύλου τὴν ὀροφὴν καὶ ἔκαμεν ὅτι ἀπεμακρύνετο.

«Ναί, εἶπεν ὁ Ἰουδαῖος, ὡς ἀποκρινόμενος εἰς ὑπονοουμένην ἐρώτησιν. Καταβίασέ τον. Σιωπὴ! σιγὰ, Τσάρλυ! ἤσυχια, Τὼμ! στρίψτε τὸ ἀπὸ ἄω χωρὶς κρότον.»

Ὁ Τσάρλυ Μπέιτς καὶ ὁ πρὸ μικροῦ ἀντίπαλος του ὑπῆκουσαν παραχρημα εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἰουδαίου καὶ ἀπῆλθον. Τὰ πάντα ἦσαν σιωπηλά, ὅταν ὁ Ἀπανωλαδιᾶς κατῆλθε τὴν κλίμακα, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα κηρίον καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τινος ἀπλοῦν χιτωνίσκου φέροντος, ὅστις ἀφ' οὗ πρῶτον ἐκότταξε περίφοβος ἐν τῷ δωματίῳ, ἀπέβαλε μακρὸν λαμυρότην καλύπτοντα τὸ κάτω τοῦ προσώπου, καὶ οὕτως ἐφάνη ὁ περίκομπος Τωβίας Κράκιτ, ἀλλ' ὠχρὸς,

καταβεβλημένος, ἀξόριστον ἔχων τὸ γένειον καὶ τὴν κόμην ἐν ἀταξίᾳ.

«Τί κάνεις, Φέιγγιν; ἠρώτησεν ὁ ὄρατος Τωβίας χαιρετίζων διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς τὸν Ἰουδαίου. Νὰ, Ἀπανωλαδιᾶ, βάλε αὐτὸ τὸ πνιχτάρι ἔς τὸ παπαρίγκο μου· γιὰ νὰ ἐξεύρω ποῦ θὰ τῶβρω ὅταν φύγω. Καλὰ! Ἐοῦ μοιρῆ, θὰ γίνῃς μᾶστορος ἀπὸ τοὺς πρῶτους καὶ θὰ βάνῃς τὰ γυαλιὰ τοῦ καθενός.»

Καὶ ταῦτα λέγων, ἀνύψωσε τὰ κράσπεδα τοῦ χιτωνίσκου του, ἔχωσε τὰς χεῖρας εἰς τὰ θυλάκια τῶν περισκελιδῶν του, καὶ πλησιάσας ἐν κἀθίπτῳ εἰς τὴν ἐστίαν ἐξηπλώθη νοχηλῶς.

«Βλέπεις, Φέιγγιν, εἶπε δεικνύων τὰ κατασπιλωμένα ὑποδήματά του, οὔτε τὰ ἐλουστῆρισσα ἀπὸ κἀίνη τὴν φορὰ... ἔξερεις... Ἀλλὰ τί με κυττάζεις ἐτσι! ἔλα θὰ ἔλθουν μὲ τὸν καιρὸν τους... δὲν ἤμπορῶ νὰ ὀμιλῶ γιὰ δουλειαίς, προτοῦ νὰ πῶ καὶ νὰ μουζουριάσω καλὰ... ὥστε δός μου κἀτι τι νὰ συλωθῶ, καὶ ἄφησέ με νὰ καθίσω μὲ τὴν ἡσυχία μου πρῶτη φορὰ τώρα, ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας.»

Ὁ Ἰουδαῖος ἐνευσεν εἰς τὸν Ἀπανωλαδιᾶν νὰ παραθέσῃ φαγητὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης. Εἶτα καθήσας ἀπέναντι τοῦ κλέπτου περιέμεινε ὅπως οὗτος εὐαρεστῶνθῃ ποιήσῃται πρῶτος ἑναρξὴν τῆς συνδιαλέξεως.

Ἄν ἐκρινέ τις κατὰ τὰ φαινόμενα, ὁ Τωβίας θὰ ἤργει πολὺ νὰ πράξῃ τοῦτο. Ὁ Ἰουδαῖος ἠρόκθη νὰ παρατηρῇ μεθ' ὑπομονῆς τὴν φυσιογνωμίαν αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι μὴ δυναθῇ νὰ ἐξηγνήσῃ τι, ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ Τωβίας ἐφαίνετο κατάκοπος καὶ καταβεβλημένος, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του οὐδὲν ἐξέφραζε, καίτοι δὲ ἠ ἐνδυμασία του ἦτο ἐν ἀταξίᾳ, ὅμοιος ὁ περίκομπος Τωβίας Κράκιτ ἐφαίνετο εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ του. Ὁ Ἰουδαῖος, ὑπὸ ἀκατασχέτου καταληφθεὶς ἀνυπομονησίας, κατεσκόπευεν αὐτόν εἰς πᾶσαν δακνιάν, καὶ ἐθιμάτιζε κατὰ μήκος καὶ κατὰ πλάτος ἐν τῷ δωματίῳ, ἐν μεγίστη ψυχικῇ ταραχῇ. Ἀλλ' οὐδὲν τὸ σφελος. Ὁ Τωβίας ἐξηκολούθει νὰ τρώγῃ, μὴδ' ἐπ' ἐλάχιστον προσέχων εἰς αὐτόν, ἄχρις οὐ κορεσθεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πλέον· τότε διέταξε τὸν Ἀπανωλαδιᾶν νὰ ἐξέλθῃ, ἔκλεισε τὴν θύραν, ἐπλήρωσεν ἐν ποτήριον γρῶγ, καὶ ἠτοιμάσθη νὰρχίσῃ τὴν διήγησίν του.

«Διὰ νὰρχίσω ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, Φέιγγιν... εἶπεν ὁ Τωβίας.

— Ναί, ναι, εἶπε διακόψας αὐτόν ὁ Ἰουδαῖος καὶ ἐπλησιάσας τὸ καθίσματό του.

Ὁ κύριος Κράκιτ ἔκαμε μικρὸν παύσιν διὰ νὰ πῇ τὸ γρῶγ καὶ διακήρυξεν ὅτι τὸ γλιν ἦτο ἐξαιρετὸν· εἶτα τοποθετήσας τοὺς πόδας του οὕτως, ὥστε νὰ φέρῃ εἰς εὐθείαν γραμμὴν αὐτοὺς μὲ τὴν κεφαλὴν του, ἐπανέλαβεν ἠρέμα·

1. Τὸν λαμυρότην ἐντὸς τοῦ πίλου.

«Δὲν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, τί κάμνει ὁ Μπίλ;

— Πῶς; ἀνεφώνησεν ὁ Ἰουδαῖος, ἀνεγερθεὶς ἀποτόμως.

— Δὲν ἔχετε εἶδῃσαι δι' αὐτόν; ἠρώτησεν ὁ Τωβίας ὠχρίων.

— Εἶδῃσαι! ἀνεκραύγασεν ὁ Ἰουδαῖος πλήτων μακρυωδῆς διὰ τοῦ ποδῆς τὸ δάπεδον. Ποῦ εἶναι; . . ὁ Σάικς καὶ τὸ παιδί; Ποῦ εὕρισκονται; τί ἔγειναν; Διατί δὲν ἦλθαν εἰδῶ;

— Ἡ δουλειὰ ἐκάλωσεν, εἶπε δειλῶς ὁ Τωβίας.

— Τὰ εἰξείρω, εἶπεν ὁ Ἰουδαῖος, ἐξαγαγὼν τοῦ θυλακίου του μίαν ἐφημερίδα. Ἔ, ἔπειτα;

— Ἐτουφέμισαν καὶ ἐβάρυσαν τὸ παιδί! τότε τὸ στρίψαμε μέσ᾽ εἰς τὰ χωράφια, φορτωμένοι τὸ παιδί . . . πεταχτὰ πηδούσαμε φράκταις καὶ χανδάμια. Μᾶς πῆραν καταπόδι. Τὸ πῆρε ὁ διάβολος! Ὅλοι οἱ κάτοικοι σηκωθήκαν εἰς τὸ ποδῶν! Καὶ τὰ σκυλιὰ ἀπὸ ἴσσω μας.

— Καὶ τὸ παιδί; τὸ παιδί; ἠρώτησε πνευστιῶν ὁ Ἰουδαῖος.

— Ὁ Μπίλ τὸ εἶχε πάρει εἰς τὸν ὄμο του καὶ ἔτρεχε ὡς ποῦλι. Ἐσταθήκαμε κομμάτι διὰ τὸ πάρωμε μαζὶ τὸ κεφάλι του ἐκρεμότανε, καὶ ἦτον κρῦο, μάρμαρο. Ἐκείνοι ποῦ μᾶς κυνηγοῦσαν, ἐκόντευαν νὰ μας τσακίσουν. Καθένος γιὰ λόγου του, ὅταν μυρίζει κρεμάλια. Ἐχωρίσαμε καὶ ἀφήσαμε τὸ παιδί εἰς ἕνα λάκκο. Ζωντανό, ἴσως, δὲν εἰξείρω.»

Ὁ Ἰουδαῖος οὐδὲ λέξιν παραιτέρω ἤκουσεν ἔξέπεμψε φοικαλέαν ὠρυγὴν, ἔτιλε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ δι' ἑνὸς ἄλματος εὐρέθη εἰς τὴν ὁδόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ'

Ἐν ᾧ παρουσιάζεται μυστηριώδης τι πρόσωπον, καὶ ἀναφέρονται λεπτομέρειαι ἐπιδηγέρουσαι, στενωπῶν συνδεδεμέναι μετὰ τῆς λοιπῆς διηγήσεως.

Ὁ γέρον ἔφθασεν εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ προτοῦ συνέληθ' ἐκ τῆς συγκινήσεως, ἣν ἐνεποίησαν αὐτῷ αἱ ὑπὸ τοῦ Τωβίου Κράκιντ κομισθεῖσαι εἰδήσεις. Οὐ μόνον δὲ δὲν ἐβράδυνε τὸ σύνθηδες βῆμα του, ἀλλ' ἐπέσπευσεν αὐτὸ ἔτι μάλλον, καὶ ἐβάδιζεν ὡς ἄνθρωπος περὶδεὴς καὶ λίαν τεταραγμένος· ἀμαξᾷ τις, ἥς οἱ ἔπποι ἔτρεχον καλπάζοντες, ὀλίγον ἔλειπε νὰ ἀνατρέψῃ αὐτήν, ἂν μὴ αἱ κραυγαὶ τῶν διαβατῶν ἐπέσυρον τὴν προσοχὴν του καὶ ὅτῳ σπῆσας νὰ παραμερίσῃ εἰς τὸ πεζοδρομίον ἐσώθη τοῦ κινδύνου. Ἀφ' οὗ ἀπέφυγεν ὅσον ἡδύνατο τὰς μεγάλας ὁδοὺς, καὶ ἐβάδιζεν εἰς στενωποὺς καὶ εἰς σκοτεινὰς διόδους ἐφθασε τέλος εἰς Σνόου Χίλλ. Ἐκεῖθεν ἐπέσπευσε τὸ βῆμα καὶ δὲν ἐβράδυνε τὴν πορείαν αὐτοῦ εἰμὴ μόνον ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τινα στεγὴν καὶ μακρὰν ἀγυίαν, ὅπου εὕρισκόμενος ἐπὶ τέλους εἰς τὸ στοιχείδιόν του ἐπανέλαβε τὸ

σύνθηδες βῆμα καὶ ἐφάνη ἀνετώτερον ἀναπνεύσας.

Ἐν τῇ διασταυρώσει τοῦ Σνόου Χίλλ καὶ τοῦ Χάλμπορν Χίλλ δεξιόθεν τοῦ ἐκ τοῦ Ἄστως ἐξερχομένου ὑπάρχει στενὴ τις καὶ βυπαρὰ διόδος φέρουσα εἰς Σάφρον Χίλλ, τὸ Φιηλντλέιν· ἐκεῖ ἐντὸς πολυαριθμῶν ἀθλίων πωλητηρίων εὕρισκει τις ἀπειρὸν πληθὺν μανδηλίων παντῶς μεγέθους καὶ χρώματος, εὐθηνότατα πωλουμένων. Ἐκεῖ εἶναι ἡ φωνὰ τῶν κλεπταποδόχων. Ἐκατοντάδες μανδηλίων δεδεμένων εἰς λεπτὰ σχοινία κρέμονται ἐξηρηγμένα ἐκ τῶν παραθύρων ἢ ἐν τοῖς ἀνωρίαις τῶν θυρῶν ἐντὸς δὲ ἀνὰ ἑκατοντάδας εἰσὶν ἐστιβαρένα ἐπὶ σανίδων. Ἡ διόδος αὕτη, ἢ μάλλον ἢ ἐμπορικὴ αὕτη συνοικία, διαίγει βίον ὅλως ἰδιαιτερον, ἔχει ἴδιον κουρέα, ἴδιον καφενεῖον, ἴδιον καπηλεῖον καὶ ἴδιον μαγειρεῖον. Εἶναι αὐτόχρημα μεγάλη ἀγορὰ τῶν μικροκλεπτῶν ἐπισκέπτονται δὲ ταύτην, τὴν μὲν πρώταν κατὰ τὸ λυκαυγές, τὴν δ' ἑσπέραν περὶ λυχνῶν ἀφ᾽ ἧς, ἔμποροι σιωπηλοὶ, κανονίζοντες τὰς ἐμπορικὰς διαπραγματεύσεις καὶ συμφωνίας των ἐν τῷ σκότει, ἐν τοῖς ὀπισθεν τῶν πωλητηρίων δωματίοις, καὶ ἀπερχόμενοι λάθρα, ὡς ἦλθον. Ἐκεῖ ὁ πωλητὴς ἐνδυμάτων, ὁ πωλητὴς βραχιῶν, ὁ ἐμβλωματῆς ὑποδημάτων ἐκτιθεῖσι τὰς πραγματείας των ἀντὶ ἐπιγραφῆς, ὅπως προσελκύσωσι τοὺς λωποδύτας.

Εἰς τοιαύτην διόδον εἰσῆλθεν ὁ Ἰουδαῖος ἦτο γνωστότατος εἰς τοὺς βυπαροὺς κατοικοῦς τοῦ τόπου ἐκείνου, διότι ἄπαντες ὅσοι κατοπεύοντες ἴσταντο ἐπὶ τοῦ κατοφλίου τῶν θυρῶν, πωληταὶ ἢ ἀγορασταὶ, ἐχαίρειζον αὐτὸν οἰκείως διὰ προσκλίσεως τῆς κεφαλῆς ὅταν διέβαιναν· οὗτος δὲ ἀνταπέδιδε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν χαίρεισμὸν, ἀλλ' ἔστη μόνον εἰς τὸ πέρασ τῆς διόδου, ὅπως ἀπευθύνη τὸν λόγον εἰς τινα μικρόσωμον ἔμπορον, καθήμενον ὅσον ἐχώρει ἐν παιδικῇ ἔδρᾳ, καὶ καπνίζοντα τὴν πίπαν του ἔμπροσθεν τοῦ πωλητηρίου του.

«Ἀλήθεια, κύριε Φείγγιν, πῶς ἦταν καὶ τοῦτο, ἀπεκρίνατο ὁ σεβασμίος ἔμπορος εἰς τὸν Ἰουδαῖον, ἐρωτήσαντα αὐτὸν περὶ τῆς ὑγείας του. Ἐκάμικε εἰς τὰ μάτια γιὰ νὰ σὰς ἴδοῦμε.

— Ἡ γειτοριά ἦταν κομμάτι ζεστή, Λάιβλυ (Lively), ἀπεκρίνατο ὁ Ἰουδαῖος, συσπῶν τὰς ὀφρὺς καὶ συνάπτων τοὺς βραχιόνιας.

— Καὶ τῷ ὄντι, ἤκουσα πολλοὺς νὰ παραπονοῦνται συγγὰ δι' αὐτὴν, ἀπεκρίνατο ὁ ἔμπορος· ἀλλ' ἐκρύωσεν ἔμῳς ὅτι γρήγορα ἀλήθεια ἦ ὅχι.»

Ὁ Φείγγιν κατένευσε καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σάφρον Χίλλ,

«Εἶναι ἀνεῖς ἐκεῖ ἀνω ἀπόψε; ἠρώτησεν.

— Εἰς τοὺς Τρεῖς Χωλοὺς; ἠρώτησεν ὁ ἔμπορος.

Ὁ Ἰουδαῖος κατένευσε καὶ ἀθῖς.

«Σταθῆτε νὰ σὰς εἰπῶ, ἀπεκρίνατο ὁ ἔμπορος, προσπαθῶν νὰ ἐνθυμηθῇ εἶναι, μοῦ φαίνεται, πέντε ἐξ τοῦ γνωρίζω δὲν πιστεύω ὅμως νὰ ἦναι καὶ ὁ φίλος σας.

— Ὁ Σάικς δὲν εἶναι, ὑποβέτω; ἠρώτησεν ὁ Ἰουδαῖος, αὐθροπῶς, ὡσεὶ διεψεύσθησαν αἱ προσδοκίαι του.

— Ἀπὸν, ἀπεκρίνατο ὁ μικρόσωμος ἐκείνος κινῶν πονήρως τὴν κεφαλὴν. Ἐχετε τίποτα ἀπόψε ποῦ νὰ κάμνη δι' ἐμέ;

— Ἀπόψε τίποτε, ἀπάντησεν ὁ Ἰουδαῖος ἀπερχόμενος.

— Πηγαίνετε εἰς τοὺς Τρεῖς Χωλοὺς, Φείγγιν; ἠρώτησεν ὁ μικρόσωμος ἔμπορος ἀνακαλῶν αὐτόν· σταθῆτε, ἤθελα κ' ἐγὼ νὰ κάμω ἕνα γύρο μαζὶ σας.»

Ὁ Ἰουδαῖος ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ κατέδειξεν αὐτῷ διὰ χειρονομίας ὅτι προετίμα νὰ ἦναι μόνος· ἄλλως δὲ ἐπειδὴ ὁ μικρόσωμος ἔμπορος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ εὐκόλως τῆς παιδικῆς ἔδρας, τὸ καπηλεῖον τῶν Τριῶν Χωλῶν ἐστερήθη κατὰ τὴν περιστάσιν ἐκείνην τοῦ πλεονεκτήματος τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου Λάιβλυ· κατὰ τὸ διάστημα ὅπου ἐχρειάσθη αὐτῷ διὰ νὰνεγερθῇ, ὁ Ἰουδαῖος ἐγένετο ἄφαντος. Ὁ κύριος Λάιβλυ ἀφ' οὗ ἐπὶ ματαίῳ ἠγέρθη ἐπὶ ἄκρων ποδῶν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ τον ἴδῃ, ἐχώθη ἐκ νέου εἰς τὴν στεγὴν ἔδραν του, καὶ ἀνταλλάξας πρῶτον μετὰ τινος κυρίας, ἥς τὸ ἐργαστήριον ἔκειτο ἀντικρὺ τοῦ ἰδικοῦ του, νεῦμα ἀμφιβολίας καὶ δυσπιστίας ἐκφράζον, ἀνέλαβε τὸν πίπαν του καὶ ἐξηκολούθησε νὰ καπνίζῃ σοβαρῶς.

Οἱ Τρεῖς Χωλοὶ ἢ κοινώτερον οἱ Χωλοὶ, ἦν τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο καπηλεῖον, ἐν ᾧ διεδραματίσθη ἡ μεταξὺ τοῦ Σάικς καὶ τοῦ κυνὸς αὐτοῦ σκηνὴ, καπηλεῖον γνωστότατον εἰς πάντας τοὺς συγχάζοντας ἐν τῇ συνοικίᾳ. Ὁ Φείγγιν ἔκαμε νεῦμα γοργὸν εἰς τινα καθήμενον ἐν τῷ λογιστηρίῳ τοῦ καπηλείου, ἀνέστη τὴν κλίμακα, καὶ εἰσέδυσεν ἀθροῦδως εἰς τὴν αἴθουσαν· ἐκεῖ παρετήρησεν ἀνήσυχος περὶ αὐτόν, ὡς ἀναζητῶν τινά.

Ἡ αἴθουσα ἐφωτίζετο ὑπὸ δύο φανῶν φωταερίου, ὧν ἡ λάμπρις δὲν διεκρίνετο ἐξώθεν, ἐπειδὴ τὰ φύλλα τῶν παραθύρων ἦσαν ἐρημητικῶς κεκλεισμένα, καὶ πρὸ τῶν παραθύρων ἐκρέμαντο πυκνὰ παραπετάσματα. Ἡ ὄροφῃ εἶχεν ἐπίτηδες μαῦρον χρωματισμὸν, ὅπως μὴ ὁ καπνὸς τῶν φανῶν παραβλάπτῃ αὐτόν.

Πυκνότατα νέφη καπνοῦ ἐπλήρουν τὴν αἴθουσαν, ὥστε ὁ εἰσερχόμενος οὐδὲν σχεδὸν ἡδύνατο νὰ διακρίνῃ ἐνίοτε μόνον, ὅταν ἀνοιγομένης τῆς θύρας διέφευγεν ὀλίγος καπνὸς, ἐφαίνοντο ἄλλόκοτος συνάθροισις κεφαλῶν ἐν τῇ αὐτῇ συγχύσει, ἐν ᾧ περιήρχοντο εἰς τὴν ἀκοὴν καὶ αἱ ἐν

τῇ αἰθούσῃ φωναί. Συνειθίζοντες δὲ βαθμηδὸν οἱ ὀφθαλμοὶ εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο, διεκρίνον ἐπὶ τέλους πολυπληθῆ συνακροασίαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, συμπιεζομένων περὶ μακρὰν τράπεζαν εἰς ἣς τὴν ἄκρην ἤδρευε πρόεδρος, κρατῶν ἐν χεὶρὶ σφύραν ὡς σημεῖον τοῦ ἀξιωματοῦ. Ἐν τινι γωνίᾳ ἐκάθητο πρὸ ἑλεεινοῦ κλειδοκυμβάλου εἶδος μουσικοῦ ἰσχύρου ἔχοντος ῥίνα καὶ ἐπιμελῶς περιτετυλιγμένον τὸ πρόσωπον ἕνεκα καταρροῆς.

Ὅτε ὁ Φείγγιν εἰσέδυσεν ἀθροῦδως εἰς τὴν αἴθουσαν, ὁ μουσικὸς ἐκεῖνος πλῆξας διὰ τῶν δακτύλων τὸ κλειδοκύμβαλον ἐν εἰδει προανακρούσματος, ἐπέσυρε γενικὴν κραυγὴν. Οἱ πάντες ἐπέζητουν νὰ ψαλῇ ἕν ἄσμα, ὅταν δὲ ὁ θόρυβος κατεσιγάσθη, προσῆλθε νεανὴς τις ὅπως διασκεδάσῃ τοὺς θεατάς, ἔδουσα ἐρωτικὸν τι ἄσμα ἐκ τεσσάρων στροφῶν ἀποτελουμένην· εἰς τὸ τέλος ἐκάστης, ὁ μουσικὸς ἐπανελάμβανε τὴν ἐπιρῆν κρούων πάσῃ δυνάμει τὸ κλειδοκύμβαλον. Ὅταν ἐτελείωσαν, ὁ πρόεδρος ἐνευσεν εἰς σημεῖον ἐπιδοκιμασίας· ἀκολούθως ὁ τε μουσικὸς καὶ ἡ αἰοιδῆς, ἐκατέρωθεν αὐτοῦ σταθάντες, ἐψάλον διωδίαν, ἣν δι' ἐνθουσιωδῶν ἐπευφημιῶν ἐπεσφράγισαν αἱ παρεστῶτες.

Ἄξια παρατηρήσεως ἦσαν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ πρόσωπά τινα προσεζέχοντα τῶν λοιπῶν. Ἐν τοῖς πρώτοις κατελέγετο ὁ πρόεδρος, ὅστις ἦτο ὁ ἀπόλυτος δεσπότης πάντων ἐκεῖ ἀνὴρ παράδοξον ἔχων ὄψιν καὶ ἀθλητικὴν κατασκευὴν σώματος, ὅστις ἐν ᾧ ἔψαλον, περιέστρεψε πανταχόθεν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐν ᾧ ἐφαίνετο ὅτι ἀφίετο καθ' ὀλοκληρίαν εἰς τὴν ἀπὸ τῆς μουσικῆς ἠδονῆς, προσεῖχεν εἰς πάντα τὰ γινόμενα καὶ ἤκουε πάντα τὰ λεγόμενα, πράγματι δ' ἐκέκτητο ζήτητῆν ὄρασιν καὶ λεπτοτάτην ἀκοήν. Πλησίον αὐτοῦ ἴσταντο οἱ αἰοιδῶν, μετ' ἀδιαφορίας δεχόμενοι τὰ ἀπευθυνόμενα αὐτοῖς συγχαρητήρια καὶ ἀλληλοδικάδωχος βροφῶντες δωδεκάδα γρῶν, ἕτινα προσέφερον αὐτοῖς οἱ ἐνθουσιωδέστεροι θαυμασταὶ των.

Ἐπὶ τῶν φυσιογνωμιῶν πάντων τῶν παρευρισκομένων ἀπετυποῦντο τὰ μυσταρότατα τῶν ἐλαττωμάτων καὶ ἐφέλικτον τὴν προσοχὴν, ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτῶν βδελυρίας. Ἐβλέπε τις ἐκεῖ τὸν δόλον, τὴν θρηιδίαν, τὴν μέθην παντῶς βαθμοῦ, ὑπὸ τὴν εἰδεχθεστάτην αὐτῶν ὄψιν. Γιναῖκες, νεανίδες εἰς τὸ ἄνθος, τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἀλλὰ τὰς ὁποίας ἐμάρανεν ἡ κακία καὶ ἐμόλυνον ἡ ἀσωτία καὶ τὸ ἔγκλημα, ἀπέτελλουν τὸ ὀλιερώτατον καὶ ζοφερώτατον μέρος τῆς φοικώδους ἐκείνης εἰκόνας.

Ὁ Φείγγιν, ἂν οὐδὲν τῶν τοιοῦτων πραγμάτων συνελθῆναι, ἐπεθεώρει μετὰ ταχύτητος ἀπάσας τὰς φυσιογνωμίας, ἀλλ' ὡς ἐφαίνετο δὲν εὕρισκε τὴν ζητούμενῃν. Ἐπὶ τέλους ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τοῦ προεδρείοντος, ἐποίησεν αὐτῷ

διὰ τῆς χειρὸς ἀδιόρατον σχεδὸν νεύμα, καὶ ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης ἀθρόβως ὡς εἰσῆλθε.

«Τί ἀγαπάτε, κύριε Φέιγγιν; ἠρώτησεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἐξελθὼν παρευθὺς κατόπιν τοῦ Ἰουδαίου. Δὲν θέλετε νὰ μάς κάμειτε συντροφιά; Ὅλοι θὰ εὐχαριστηθῶν πολλῶ, χωρὶς ἀμφιβολίαν.»

Ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν μετ' ἀνυπομονησίας, καὶ εἶπε ταπεινῶς τῆ φωνῇ:

«Εἶναι αὐτὸς ἐδῶ;

— Ὁχι, ἀπεκρίνατο ὁ ἕτερος.

— Καὶ κάμμια εἰδήσεις διὰ τὸν Μπάρνυ; ἠρώτησεν ὁ Φέιγγιν.

— Κάμμια, ἀπεκρίνατο ὁ κάπηλος τῶν Τριῶν Χωλῶν, διότι ἐκεῖνος ἦτο. Δὲν θὰ τὸ κουνήσῃ ὡς ποῦ νὰ ἠσυχάσῃ τὸ πρᾶγμα. Νὰ ἦσαι βέβαιος πῶς τοὺς κινηγοῦν, καὶ ἂν φανῇ, ἔς τὴν στιγμήν τὸν τσουβάλιασαν. Ὁ Μπάρνυ τὴν ἔχει καλῶ, γιατί' ἀλλοῶς θὰ ἐγένετο λόγος νὰ σοῦ εἰπῶ, βάλω στοιχίμα πῶς ὁ Μπάρνυ τὰ κατὰ φερε καλλίτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

— Ἀχ ἔλθῃ αὐτὸς ἀπόψε; ἠρώτησεν ὁ Ἰουδαῖος, τονίζων ἰδιαιτέρως τὴν λέξιν αὐτῆς.

— Ὁ Μπάρνυ ἐνοεῖτε; ἠρώτησεν ὁ κάπηλος μετὰ τινος ἐνδοκισμοῦ.

— Σιωπῆ! εἶπεν ὁ Ἰουδαῖος. Ναί.

— Χωρὶς ἄλλο, ἀπεκρίνατο ὁ κάπηλος ἐξαγωγῶν χρυσοῦν ὠρολόγιον ἐκ τοῦ θυλακίου τῶν περισκελίδων του. Ἐνόμιζα μάλιστα πῶς θὰ ἔλθῃ ἠρηγορώτερα; ἂν ἀγαπάτε νὰ περιμένετε δεκα λεπτά, θὰ ἦναι.

— Ὁχι, ὄχι, ἔπευσε νὰ εἶπῃ ὁ Ἰουδαῖος, ὡς ἂν παρὰ τὴν μεγάλην του ἐπιθυμίαν νὰ ἴδῃ τὸ ἐν λόγῳ πρόσωπον ἀνεκουφίσθῃ μὴ συναντήσῃ αὐτὸ κίβη-του πῶς ἦλθα νὰ τον ἴδῶ, καὶ νὰ ἔλθῃ ἀπόψε ἔς τὸ σπίτι μου. Ὁχι, καλλίτερα αὐριον' ἀπ' οὗ δὲν εἶναι ἐδῶ, εἶναι καὶ αὐριον καιρός.

— Πολὺ καλῶ, εἶπεν ὁ κάπηλος; δὲν ἔχει ἄλλο τίποτε νὰ τοῦ εἰπῶ;

— Οὕτε λέξιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶπεν ὁ Ἰουδαῖος καταβαίνων τὴν κλίμακα.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ κάπηλος ταπεινῶς τῆ φωνῇ, ἀνακαλῶν αὐτὸν, τί εὐκαιρία παρουσιάζεται νὰ κάμωμε μιαν δουλειά. Ὁ Φίλ Μπάρνερ εἶναι μέσα' εἶναι γενομένος στουππι, καὶ ἓνα μικρὸ παιδί μπόρει νὰ τον στραβώσῃ.

— Χὰ, χὰ, χὰ, ἀνεκάγχασεν ὁ Ἰουδαῖος ἀνεγείρας τὴν κεφαλὴν' ἀλλὰ δὲν εἶναι τῶρα καιρός νὰ χάσωμεν μετ' τὸν Μπάρνερ' ἔχει ἀκόμη πολλὰ νὰ κάμῃ προτοῦ νὰ ξεμπερδεύσωμεν τὸν λογαριασμόν του' ὥστε πῆγαινε νὰ εὑρῆς τοὺς συντρόφους σου καὶ εἰπέτους νὰ γλεντήσουν τὴν

1. Τὸν συνλαβόν καὶ τὸν ἐφυλάκισαν.
2. Μεθυσμένος.
3. Ἐξυπακούσῃ.

ζωὴν τοὺς, ὅσον καιρὸν οἱ ἄλλοι τοὺς τὴν χαρίζουν, χὰ, χὰ, χὰ!

Ἄνεκάγχασεν ἐπίσης καὶ ὁ κάπηλος, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν αἰθούσαν. Ἄμια ὁ Ἰουδαῖος ἔμεινε μόνος, ἡ φυσιογνωμία του ἀνέλαβε τὴν προηγουμένην ἐκφρασίαν ἀνησυχίας καὶ ταραχῆς. Μετὰ τινὰς στιγμὰς σκέψεως ἐπέβη ἐνὸς δίφρου καὶ διέταξε νὰ τον φέρῃ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Βέδ-ναλ Γκρήν. Κατῆλθε δὲ εἰς ἡμίσεος μιλίου ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς κατοικίας τοῦ Σάικς, καὶ διήνυσσε πεζὸς τὸν ἐπίλοιπον δρόμον.

«Τώρα, ὑπετονθόρυσσε κρούων τὴν θύραν, εἰ μεθα ἓνας κ' ἓνας, κὴρ μου, καὶ ἂν μαγερεύουν' τίποτε θὰ σε κάμω γρήγορα νὰ το μαρτυρήσῃς ὅσο κατεργάρα καὶ ἂν ἦσαι.»

Ἀνῆλθεν ἀθρόβως τὴν κλίμακα καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Νάνσυ, χωρὶς νὰ κρούσῃ τὴν θύραν αὐτοῦ. Ἡ νεάνις ἐκάθητο μόνη, λυσίκομος, στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

«Τὸ ἔχει τσουγγμένο, ἐσκίφη ὁ Ἰουδαῖος ἀδιαφόρως, καὶ ἴσως εἶναι κακοδιάθετος.»

Ἐν ᾧ ἔκαμνε τὴν παρατήρησιν ταύτην ὁ γέρον Ἰουδαῖος ἐστράφη ἓνα κλειστῆ τὴν θύραν, ὁ δὲ κρότος ἐξήγειρε τῆς νάρκης αὐτῆς τὴν νεανίδα. Εἶδεν ὑπόδρα τὸν Ἰουδαῖον, ἠρώτησεν ἂν ἦτο κάμμια εἰδήσεις, καὶ ἤκουσε παρ' αὐτοῦ τὴν διήγησιν τῶν συμβάντων τοῦ Τωβίου Κράκιτ.

Ὅταν ὁ Ἰουδαῖος ἐτελείωσεν, ἡ νεάνις ἀνέλαβε τὴν προτέραν στάσιν, στηρίζουσα ἐπὶ τῆς τραπέζης τὴν κεφαλὴν, καὶ οὐδὲ λέξιν ἐξεστόμειεν. Ἐσπρωξέ μετ' ἀνυπομονησίας τὸν λυχνοστάτην, καὶ ἄπαξ ἡ δις μεταβαλοῦσα θέσιν μετὰ κινήσεως νευρικῆς καὶ σπασμωδικῆς, προσέτριψε τοὺς πόδας εἰς τὸ πάτωμα' ἄπασαι αἱ κινήσεις αὐτῆς περιωρίσθησαν εἰς ταῦτα.

Ἐν σιγῇ δὲ καὶ ὁ Ἰουδαῖος περιέβλεψε περὶ αὐτὸν καὶ παρετήρησεν ὅλα τὰ μέρη τοῦ δωματίου, ὅπως ἀνακαλύψῃ μὴ τυχὸν ἐπανελθὼν ὁ Σάικς ἐκρόπτετο' εὐχαριστηθεὶς ἀναμφισβήτως ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν παρατηρήσεών του, ἔβηξε δις ἢ τρις καὶ ἀπεπειράθη πολλὰκις νὰ νοιάξῃ ὀμίλιαν. Ἀλλ' ἡ νεάνις οὐδὲ κἄν προσέσχεν εἰς αὐτὸν ἐπὶ τέλους ἔκαμε τὴν τελευταίαν ἀπόπειραν, καὶ προσέτριψεν τὰς χεῖρας ἠρώτησεν αὐτὴν ὑπευτικώτατα.

«Ποῦ νομίζεις νὰ ἦναι τῶρα ὁ Μπιλ, ἀγαπητή μου;»

Ἡ νεάνις ἐψέλλισε διὰ φωνῆς θλιβερᾶς καὶ μόλις καταληπτῆς ὅτι ἠγνόει' ἐφαίνετο δὲ ὅτι οἱ ὀλολυγμοὶ ἐμπόδιζον αὐτὴν νὰ ὀμιλήσῃ.

«Καὶ τὸ παιδί; ἠρώτησεν ὁ Ἐβραῖος προσηλῶν ἐπ' αὐτῆς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὅπως ἀναγνώσῃ ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας τῆς. Τὸ δυσχεστὸν τὸ μικρὸ! Νὰ το πετάξουν εἰς ἓνα λάκκο! Νάνσυ, τί λέγεις δι' αὐτὰ;

1. Μηχανορραφισαί.

— Τὸ παιδί! εἶπεν ἐκεῖνη ἐγειράσα ζωνῶς τὴν κεφαλὴν, τὸ παιδί εἶναι πολὺ καλλίτερα ἐκεῖ ὅπου εἶναι παρὰ μαζί μας' καὶ φθάνει μόνον νὰ μὴν πάθῃ τίποτε κακὸ ὁ Μπιλ' εὐχομαι νὰ ποθῶν ἐκεῖ ἔς τὸν λάκκον, κ' ἐκεῖ νὰ σπρίσουν τὰ ἄμοιρα τὰ κόκκαλά του.

— Πῶς! ἀνεφώνησεν ὁ Ἐβραῖος ἐκθαμβος.

— Ναί, ἔτσι καθὼς λέγω, εἶπεν ἡ νεάνις παρατηροῦσα αὐτὸν ἀσκαρδαμικτῶς. Εἶναι εὐτόχημά μου ὅπου δὲν θὰ το ἴδῶ πλέον, καὶ θὰ εἰξέρω πῶς τὰ βάσανά του ἐτελείωσαν. Δὲν θὰ ἤμπορούσα νὰ το ὑποφέρω πλησίον μου' μόνον ἡ ὀψις του με ἔκαμνε νὰ συχαίνωμαι καὶ τὸν ἐαυτὸν μου καὶ ὅσους ἄλλους.

— Φτοῦ! ἔκαμνε ὁ Ἐβραῖος περιφρονητικῶς εἶσαι μεθυσμένη, κὴρ μου.

— Ἐγὼ! εἶπεν ἐκεῖνη μετὰ πικρίας' δὲν εἶναι σφάλμα σου βέβαια ἂν δὲν ἦμαι' ἄλλο καλλίτερο δὲν ἠθέλησ παρὰ νὰ με βλέπῃς πάντα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἐκτὸς ἴσως αὐτὴν τὴν στιγμήν. Φαίνεται ὅτι ὁ τρόπος μου σήμερα δὲν εἶναι τῆς ὀρεξείας σου, ἢ ὄχι;

— Ναί! ἀνεφώνησεν ὁ Ἐβραῖος' δὲν εἶναι διόλου τῆς ὀρεξείας μου.

— Καὶ λοιπὸν, τί ἀγαπάτε νὰ κάμω; εἶπεν ἡ νεάνις γελωσά.

— Τί ἀγαπῶ νὰ κάμῃς! ἀνεκράυγασεν ὁ Ἐβραῖος, ἂν ἡ ἀπροσδόκητος ἐπιμονὴ τῆς νεάς καὶ τὰ διάφορα δυσάρεστα συμβάντα τῆς ἐσπέρας ἔφερον εἰς ἀπόγνωσιν' τῶρα θὰ ἴδῃς, τί θέλω νὰ κάμῃς' ἄκουσε, στρίγγλα! Ἄκουσε καλὰ ἐμμένα, ὅπου με δύο λογάκια ἠμπορῶ νὰ κάμω νὰ σπρίψουν τὸ καρδί τοῦ Σάικς, τῶσο σίγουρα, ὡς νὰ ἐκρατοῦσα τὴν βοϊδόλαιμῶ του ἀνάμεσα ἔς τὰ χέρια μου. Ὅταν γυρίσῃ πίσω καὶ δὲν φέρῃ μαζί του τὸ παιδί, ἔάν τὸ ἄφισε νὰ φύγῃ, ἔάν δὲν μοῖ το ἀποδώσῃ, ζωντανὸ ἢ νεκρὸ, σκότωσέ τον ἀμέσως ἂν ἔβης νὰ τον κάμῃς νὰ γλυτώσῃ τὴν κρεμάλαν, μόλις πατήσῃ τὸ πόδι του ἐδῶ μέσα, ἀλλοῶς, πιστεύε με θὰ ἦναι πολὺ ἄργά.

— Τί θὰ εἰποῦν αὐτὰ; ἀνεφώνησεν ἀκουσίως ἡ νεάνις.

— Τί θὰ εἰποῦν αὐτὰ; ἐξηκολούθησεν ὁ Φέιγγιν ὡς μαινόμενος, νὰ τί θὰ εἰποῦν. . . ὅταν αὐτὸ τὸ παιδί ἠμπορούσε νὰ με κάμῃ νὰ κερδήσω ἑκατοντάδες λίρες στεργλίνες, εἶναι σωστὸ νὰ χάσω αὐτὴν τὴν περίστασιν, αὐτὸ τὸ βέβαιον κέρδος, ἐξ αἰτίας μερικῶν μεθύσεων, ὅπου ἠμπορῶ ὅτι ὦρα θέλω νὰ τους κόψω τὸ καταπιναρί, καὶ νὰ εἶμαι εἰς τὴν διάκρισιν ἐνὸς λογιᾶ, ὁ ὅποιος μόνον ὅπου δὲν θέλει, ἂν θελήσῃ ἔμεις ἠμπορεῖ νὰ. . . νὰ. . .»

Ὁ γέρον ἤσθηται καὶ ἀπήγγειλεν οὐχὶ εὐδιακρίτως τὴν τελευταίαν φράσιν' παραχρῆμα ὁμοῦς ὁ θυμὸς αὐτοῦ κατηνύσθη, καὶ ἡ στάσις του

1. Τὸν λάρωγα.

μετεβλήθη ὀλοτελῶς. Ἐκεῖνος ὅστις πρὸ μιᾶς ἔτι στιγμῆς ἐκεῖτο ἐκεῖ, δάκνων τοὺς γρόνθους, μόλις ἀναπνεύων, ὠχρίων ἐκ μανίας καὶ ἀγρίως βλέπων, κατέπεσεν ἐπὶ τινος ἔδρας καὶ συνελθὼν εἰς ἐαυτὸν, ἐφοβήθη μήπως ἐπροδῶθῃ. Μετὰ βραχείαν δὲ σιγὴν ἀπετόλμησε νὰ κυττάξῃ τὴν Νάνσυ, καὶ ἔλαβεν ὀπισθεῶν θάρρος ἰδὼν ὅτι ἐκάθητο ἀμέριμος ἀπαραλλάκτως, ὡς καὶ ὅταν οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον.

«Νάνσυ, ἀγαπητή μου! ὑπετονθόρυσεν ὁ Ἐβραῖος διὰ τῆς συνήθους αὐτῆς φωνῆς' ἔδωκες προσοχὴν εἰς ὅσα εἶπα;

— Μὴ με σκοτίζῃς, Φέιγγιν, ἀπεκρίνατο ἡ νεάνις, ἐγειράσα ναχελῶς τὴν κεφαλὴν' ἂν ὁ Μπιλ δὲν ἐπέτυχεν αὐτὴν τὴν φορὰν, θὰ ἐπιτύχῃ ἄλλην ἡμέραν' εἵκαμε διὰ σένα ἔως τῶρα πολλὰ, καὶ θὰ κάμῃ καὶ ἄλλα ἀκόμη ὅταν ἠμπορέσῃ. Τὰ ἀδύνατα ὅμως δὲν ἠμπορεῖ νὰ τα κάμῃ' ὥστε ἄς παύσῃ πλέον αὐτὴ ἡ κουθέντα.

— Καὶ τὸ παιδί, ἀγαπητή μου; εἶπεν ὁ Ἐβραῖος προσέτριψεν τὰς χεῖρας μετὰ πυρετώδους ζωνρότητας.

— Ὅ τι πάθουν οἱ ἄλλοι θὰ πάθῃ καὶ αὐτὸ, ὑπολαβούσα εἶπεν ἡ Νάνσυ' σοῦ τὸ λέγω καὶ πάλιν ὅμως ὅτι ἐλπίζω πῶς ἀπέθανε καὶ ἐτελείωσαν τὰ βάσανά του πλέον. . . Φθάνει μόνον νὰ μὴν πάθῃ τίποτε ὁ Μπιλ. Ἀλλ' ἀπ' οὗ ὁ Τώμπυ τὴν ἐγλύτωσε, εἶναι παλὺ πιθανὸν πῶς δὲν ἔπαυσε καὶ αὐτὸς τίποτε' διότι ἀξίζει δύο ὄσαν τὸν Τώμπυ.

— Καὶ δι' αὐτὸ ὅπου σοῦ ἔλεγα, ἀγαπητή μου; . . . ἠρώτησεν ὁ Ἐβραῖος, βλέπων αὐτὴν ἔταστικῶς.

— Πρέπει νὰ μοῦ τὸ εἴπῃς καὶ πάλιν, ἂν ἦναι τίποτε ποῦ πρέπει νὰ κάμω, ἀπεκρίνατο ἡ Νάνσυ' καὶ πάλιν εἰς τοιαύτην περίστασιν καλλίτερα θὰ κάμῃς νὰ περιμένῃς ὡς αὐριον. Με ἐξόπνησες μιαν στιγμήν, εἶμαι ὅμως καὶ πάλιν κουρασμένη καὶ λωλωμένη ὡς πρῶτα.»

Ὁ Φέιγγιν ἀπέτεινε αὐτῇ καὶ ἄλλας ἐρωτήσεις, ὅπως βεβαιωθῇ ἂν δὲν ἐπωφελήθη τῶν ἐκμυστηρεύσεων ἄς ἀσυνέτως ἐποίησεν, ἀλλ' ἐκεῖνη ἀπεκρίνατο φυσικώτατα καὶ οὐδέως ἐτάραττον αὐτὴν τὰ ἔταστικά του Ἐβραίου βλέμματα, ὥστε οὗτος ἐβεβαιώθη πλέον ὅτι ὀρθῶς ἔκρινεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ἡ νεάνις εἶχε κάμει κατὰ χρεῖσιν πνευματωδῶν ποτῶν. Καὶ τῷ ὄντι ἡ Νάνσυ οὐδαμῶς ἦν ἀπηλλαγμένη ἐλαττώματος κοινοῦ πᾶσι τοῖς μαθηταῖς τοῦ Ἐβραίου, ὅπου παρ' αὐτῆς εἰς παιδικῆς ἡλικίας ὑπεθάλαπτο ἀντὶ νὰ καταστῆλλεται. Ἡ ἀταξία τῆς ἐνδυναμίας αὐτῆς καὶ ὀσμὴ ὁσμὴ γινέθρας κεχυμένης ἐν τῷ δωματίῳ, ὑπεστήριζον τὴν εἰκασίαν ταύτην. Καὶ ὅτε, μετὰ τινὰ στιγμὴν ζωνρότητας ἐπανεπέσεν εἰς τὴν προτέραν νάρκην τῆς, ὅτε μὲν δακρύουσα, ὅτε δὲ κραυγάζουσα «ἐπὶ τέλους, ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίζώμεθα!» ἡ προφῆ-

ρουσα λόγους ασυναρτήτους, ο κύριος φείγγιν, όστις εκέκτιστο μεγάλην πείραν τών ποιούτων, κατενόησε μετά υπερμέτρου ευχαριστήσεως, ότι μακράν άπειχε του να συλλάβη αύτη ύπόνοιάν τινα, περι τών ύσων έπροβήθη.

Ήουχάσας εκ τής ανακαλύψεως ταύτης, εκπληρώσας δέ τόν διττόν σκοπόν όν προετίθετο, να πληροφορήση δηλαδή την νεάνιδα περι τών συμβάντων και να βεβαιωθή αύτοις όμμοσιν ότι δ Σάικς δέν επανήλθεν, ο κύριος Φείγγιν έπανήθη εν τήν κατοικίαν του καταλιπόν την Νάνου, την κεφαλήν επί τής τραπέζης στηρίζουσαν και εις ύπνον βεθυοισμένην.

Ήτο περίπου μία ώρα μετά μεσονύκτιον' ή νύξ ήν ζοφερά, τδ δέ ψυχός δριμύτατος, όστε ο Έβραϊός έσπευσε διά να έπιστρέψη ή τι τάχιστα εις τόν οικόν του' ο άποξηράνας τās όδοις ψυχρός βορέας έφαινετο όσει έσάρωσεν έπίσης και τούς διαβάτας εκ τών όδών καιώς και τόν κοινορτόν και τόν βόρβορον' συγεδόν ουδέ εις εύρισκετο έξω, και οι σπάνιοι διαβάται έτρεχον εν τάχει εις τās κατοικίας των' ο άνεμος έπνεε κατά πρόσωπον του Έβραϊού, όστις προεχόρει τρέμων και ριγών εις πάσαν αύτου πνοήν.

Φθάς εις τήν καμπήν τής όδοϋ εν ή καζώκει, ήρενά τά θυλάκιά του διά να εύρη τδ κλειδίον, ότε αίφνης παρουσιάσθη όπισθέν του άνθρωπός τις και εκάλεσεν αύτην κατ' όνομα ταπεινή τή φωνή.

«Α! έπεφώνησεν ο Έβραϊός, στραφείς ζωηρός είναι;»

— Να, ύπολαβόν ειπεν άποτόμως ο άγνωστος. Δύο ώραις έχω τώρα πού ξεπάγιασα να σε περιμένω' πού 'ς τδ διάβολο ήσουν χωμένος;

— Έτρεχα για ταις δουλείαις σου, αγαπητέ μου, άπεκρίνατο ο Έβραϊός βλέπων άμνηχάνος τόν άγνωστον, και βραδύων τδ βήμα. Για ταις δουλείαις σου όλη την βραδείά.

— Μπα! αλήθεια; ειπεν ούτος ειρωνικώς. Λοιπόν, ποίον τδ άποτέλεσμα;

— Όχι πολύ καλόν, ειπεν ο Έβραϊός.

— Έλπίζω πώς όχι και καλόν, ειπεν ο άγνωστος, σταθείς, και ιδών άνησυχώς τόν Έβραϊόν.

Ο Έβραϊός έσεισε την κεφαλήν και ήτοιμάζετο ναποκριθί, ότε ο άλλος δικλόψας αύτόν, διηυθόνθη εις την οικίαν πρό τής όποιας έθίσασαν συνομιλούντες, και παρετήρησεν ότι προτιμότερον ήτο να εξακολουθήσασιν την συνδιάλεξίν των υπό στέγην παρά εις τδ ύπαιθρον' ότι είχε ξεπαγιασει περιμένων επί τασούτον χρόνον και ότι ο άνεμος εθέρικε τδ πρόσωπόν του.

Ο Φείγγιν δέν έφαινετο ευδιάθετος να δεχθί έπισκέψεις εις τοιαύτην ώρα και ύπετονόρυσεν ότι δέν είχε φωτιά' άλλ' ο σύντροφός του επανέλαθε την αίτησιν τασούτον επιτακτικώς, ός

ο Έβραϊός ανοίξας την ύθραν παρεκάλεσεν αύτόν να κλείση άθορύβως, εν ή αύτός ήνάπτε φώς.

«Κάμνει θεοσκότεινα εδώ, ειπεν ο άγνωστος προχωρήσας βήματά τινα ψιλαφητί. Κάμει γρήγορα. Δέν μου άρτάσει τδ σκοτάδι.»

— Κλείσατε την πόρταν, ειπεν ο Φείγγιν ταπεινή τή φωνή εκ του άκρου του διαδρόμου.

Έν ή δέ ώμίλει, ή ύθρα' εκλείσθη μετά θορύβου.

«Δέν την εκλείσα εγώ, ειπεν ο άγνωστος, προσπαθών να προχωρήση εν τώ σκότει' άλλ' ο άνεμος, ή θα εκλείσθη μόνη της' άλλοιώς δέν γίνεται. Φώτισε γρήγορα, ή κάπου οά βγάλω τδ σβέσκο μου εις αύτην την καταραμένην σπηλιά.»

Ο Φείγγιν κατήλθεν άθορύβως την κλίμακα του μαγειρείου, και επανήλθε μετά μικρόν μετ' άνημμένου κηρίου, άφ' ου πρότερον εβεβαιώθη ότι ο Τσιόβας Κράκι έκοιμάτο βαθύτατα εν τή κάτω αίθούσθ, και οι μικροί λαποδύται εν τώ έμπροσθεν δωματίω. Ένευσεν εις τόν άγνωστον νάκολούθησθ αύτόν και προεπορεύθη.

«Ήμπορούμεν να ειπούμε εδώ τά όλίγα, όπού έχομεν να ειπωμεν μεταξύ μας, αγαπητέ μου, ειπεν ο Έβραϊός ώθήσας ύθραν τινα' Οάφισω τδ φώς εις την σκάλα, επειδή εις τά παράθυρα είναι τρόπαις και ήμπορεί να ιδούν τδ φώς οι γείτονες. Από δω!»

Ο Έβραϊός εκυψε, κατέβηκε τδ κηρίον επί τής τελευταίας βαθμίδος τής κλίμακος άντικρό άκριβώς τής ύθρας και εισήλθε πρώτος εις τδ δωμάτιον, όπερ άλλα έπιπλα δέν είχαν εκτός ένός τετραουμένου καθίσματος και παλαιού τινός άνγκλιντρον, χωρίς σκέπασμα. Ο ξένος έπεσεν εκ' αύτου κατάκοπος, πλησιάσαντος δέ του Έβραϊού τδ καθίσμα, εύρέθησαν άπέναντι άλλήλων. Τδ σκότος δέν ήτο βαθύ, διότι ή ύθρα ήν ήμίλειστος, τδ δέ κηρίον επί τής κλίμακος τεθειμένον, έριπτεν άμυδράν λάμψιν επί του τοίχου εις τδ βάθος του δωματίου.

Συνδιελέχθησαν επί τινα κηρόν ταπεινή τή φωνή' άν παρευρίσκετό τις μάρτυς τής σκηνης έκείνης, καιτοι εκ τής συνομιλίας των μόνον λέξεις τινάς από καιροϋ εις καιρόν οά ήκουεν, εύκλόως όμως οά κατενόει ότι ο Φείγγιν έφαινετο δικαιολογούμενος κατά τινων παρατηρήσεων του ξένου, και ότι ούτος ήν σφόδρα ήρεθισμένος. Συνομιλούν ούτως επί εν τέταρτον περίπου τής ώρας, ότε ο Μώνξ (διά του όνόματος; τούτου προσήγόρευσε πολλάκις ο Έβραϊός τόν ξένον κατά την συνδιάλεξιν), ειπεν ύψώσας μικρόν την φωνήν

«Σας επαναλαμβάνω πώς αύτδ ήτο άνόητον και δέν είχε τόν τόπον του. Διατί να μήν του κρατήσης εδώ μαζί με τούδ άλλους; Διατί να μήν τον κάμει άμέσως κκαήθη μοσχομάγκαν;

— Άλλ' ακούσατέ με λοιπόν! ανεφώνησεν ο Έβραϊός, άνυψών τούς ώμους.

— Μην πάς να μου ειπής πώς δέν είμπορούσας να το κάμεις αύτδ, άν ήθελες! παρετήρησεν ο Μώνξ μετά δυσαρσεκειας. Μήπως δέν το κατώρθωσες τόσαις φαραις για τά άλλα παιδιά; Έάν τδ πολύ πολύ είχες ένα χρόνον ύπομονή, δέν οά κατώρθωνες να τον κάμεις να καταδικασθί εις έξορίαν, ίσως και διά βίου;

— Και ποίον οά ώφελοϋσε αύτδ; αγαπητέ μου, ήρώτησε ταπεινώς ο Έβραϊός.

— Ήμέ, άπεκρίνατο ο Μώνξ.

— Άλλ' όχι και έμέ, παρετήρησεν ο Έβραϊός μετά ταπεινότητος' ήμπορούσε να μου χρησιμεύση. Όταν διά μίαν ύπόθεσιν ενδιαφέρονται δύο μέρη, τδ δικαίον είναι να συμβουλευέται κανείς τά συμφέροντα και του ένδς και του άλλου. Δέν είναι έτσι, καλέ μου φίλε;

— Έ, ύστερα; ήρώτησεν ο Μώνξ άποτόμως.

— Είδα πώς δέν ήταν εύκολο να τον συνειθίσω 'ς την τέχνη, εξακολούησε λέγων ο Έβραϊός' δέν ώμοιόζε καθόλου με τά άλλα παιδιά, όπου εύρίσκονται εις την ιδίαν θέσιν.

— Όχι, πού να πάρη ή όργή! ύπετονόρυσεν ο Μώνξ' άλλίως οά ήτον πρό πολλού γενομένος κλέπτης.

— Δέν είχα κανένα μέσον 'ς τδ χέρι διά να τον καταφέρω, ειπεν ο Έβραϊός παρατηρών άνησυχώς την φυσιογνωμίαν του άλλου. Δέν έπιάσθη ποτέ εις τδ δόκανον, και δέν είχα τρόπον διά να τον φώτισω, όπως κάμνομεν πάντα εις την αρχή' άλλίως χάνομεν όλους μας τούς κόπους. Τί έπρεπε να κάμω; Νά τον στείλω εις τόν δρόμο μαζί με τόν Άπκωνολαδιάν και με τόν Τσάρλυ; την επάθαμε καλά την πρώτη φορά, αγαπητέ μου' έτρεμα για όλους μας.

— Δέν είναι σφάλμα ιδικόν μου αύτδ, παρετήρησεν ο Μώνξ.

— Όχι, όχι, φίλε μου, ύπολαβόν ειπεν ο Έβραϊός' και δέν έχω κανένα παράπονο, επειδή άν δέν συνέβαινεν αύτδ, δέν οά έτύχαινε ή ευκαιρία να δώσθτε προσοχήν εις αύτδ τδ παιδί, και δέν οά άνεκαλύπτετε ότι ήταν αύτδ όπου έζητούσατε. Πρός χάριν ιδικήν σας τδ έπισσα διά μέσου τής Νάνου και τώρα αύτη είναι πού παίρνει πάντα τδ μέρος του.

— Και τί κάθεσαι; Δέν την πνίγεις! ειπεν ο Μώνξ μετ' άνυπομονησίας.

— Δέν είναι κατάλληλος ο καιρός, αγαπητέ μου, άπεκρίνατο ο Έβραϊός μειδιών, και έπειτα αύτου του είδους τής δουλείαις δέν τής καταπιάνομεν, άλλίως με πολλήν μου ευχαριστησιν οά το έκαμνα κάμμιαν από αύταις ταις ήμέραις' όμως γνωρίζω πολύ καλά αύτου του είδους τά κορίτσια' έννοια σου, Μώνξ. Μόλις αρχίζει να του άρέση του παιδιού εις αύτην την δουλειά, και αύτη δέν οά δίνη πλέον ένα παρά! Οθείτε να γίνη κλέπτης' εάν ήναι ζωητανός, σου ύπόσχομαι να τον κάμω τέλειον, και άν... άν...

προσέθηκεν ο Έβραϊός, πλησιάζων έτι μάλλον τόν Μώνξ... αύτδ δέν είναι πιθανόν' αλλά τέλος πάντων, διά να ύποθέσωμεν και τδ χειρότερον όπου ήμπορεί να συμβή... άν απέθανε...

— Δέν οά είμαι εγώ ή αίτία, ειπε δικλόψας αύτόν άγρίως ο Μώνξ, σφιγγων με τρέμουσαν χείρα τόν βραχίονα του Έβραϊού. Βάλε το καλά εις τόν νοϋ σου, Φείγγιν, εγώ δέν πταίω καθόλου δι' αύτδ. Τά πάντα εκτός του θανάτου σάς είπα εύθύς εξ αρχής. Δέν θέλω να χύσω αίμα, αύτδ ανακαλύπτεται πάντοτε και έπειτα δέν σε άφίνουν ήσυχον και τά φαντάσματα. Αν έσκοτώθη δέν είναι λάθος ιδικόν μου, ακούεις! Καταραμένη να ήναι αύτη ή αναθεματισμένη τρόπασας! Τί είναι αύτδ;

— Τί πράγμα; ανεφώνησεν ο Έβραϊός περιπτυσάμενος τδ σώμα του Μώνξ πεσόντος περιδεούς κατά γής. Ιού; τί είναι;

— Εκεί, εκεί! άπεκρίνατο έκείνος, δεικνύων διά του βλέμματος τόν άπέναντι τοίχον. Ο Έσκιος... Είδα τόν ίσκιον μιάς γυναίκης με ένα σάλι και ένα καπελλίνο να περάση' σαν άστραπή από τόν τοίχο.»

Ο Ιουδαϊός άφήκε τόν Μώνξ, άμφότεροι δέ εξώμησαν εν σπουδή εκτός του δωματίου. Τδ κηρίον, οϋ τδ φώς εκινείτο υπό ρεύματος άνέμου, εύρίσκετο εις την αύτην θέσιν όπου τδ απέθηκαν, και δι' αύτου είδον ότι ούδεις εύρίσκετο εις την κλίμακα, και παρετήρησαν τά πρόσωπα άλλήλων ώχρότατα εκ του τρόμου. Ήκροάσθησαν μετά προσοχής, αλλά βαθυτάτη σιγή έπεκράτει καθ' όλην την οικίαν.

«Θά τδ είδες εις τώνειρόν σου! ειπεν ο Έβραϊός λαθών τδ φώς και στραφείς πρός τόν σύντροφόν του.

— Είμαι βεβαιότατος ότι την είδα! άπεκρίνατο ο Μώνξ, τρέμων όλος. Έσκαυτε προς τά εμπρός όταν την παρετήρησα και όταν ώμίλησα εξαφανίσθη.»

Ο Έβραϊός εκύτταξε μετά περιφρονήσεως τδ πελιδνόν πρόσωπον του Μώνξ, ειπεν αύτφ να τον ακολουθήση άν ήθελε και άνέβη την κλίμακα. Περιεργάσθησαν όλα τά δωμάτια' όλα ήσαν ψυχρά, γυμνά και έρημα' κατέβησαν εις τόν διάδρομον και ακολουθίως εις τδ ύπόγειον' οι πρασινωποί τοίχοι ήσαν νοτισμένοι εκ τής ύγρασίας, τά ίχνη δέ γυμνοχολιών άπήστραπτον εις τδ φώς του κηρίου, αλλά πανταχού έπεκράτει σιγή νεκρική.

«Τί στοχάζεσθε τώρα, αγαπητέ μου; ειπεν ο Έβραϊός, όταν ανήλθον εις τόν διάδρομον. Εκκτός από ήμάς δέν ύπάρχει ψυχή γεννητή εις τδ σπίτι, παρά μόνον ο Τάμπυ και τά παιδιά, και αύτοι εύρίσκονται εις ασφαλές μέρος. Ίδές καλλίτερα μόνος σου!»

Και προς πίστωσιν των λόγων του, ο Έβραϊός εξαγάγε δύο κλειδιά του θυλακίου του, και προς-

έθηκεν ὅτι ἵνα ἀποφύγη πῆσαν ἐκ μέρους αὐτῶν ἀδιακρίσιαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς συνδιαλέξεως, εἶχε κλειδώσει βλους.

Αἱ ἀθροαὶ αὐταὶ ἀποδείξεις ἐνεθάρρουν αὐτὸν αἰ διαβεβαιώσεις του βαθμηδὸν ἐλέγοντο μετ' ὀλιγωτέρας θετικότητος, καθ' ὅσον προέβαινον αἱ ἐρευναι ἔνευ ἀποτελέσματος. Ἐπὶ τέλους, γελᾶσας διὰ τὸν τρόπον του, διεκήρυξεν ὅτι προσφανῶς ἦτο πλάνη τῆς φαντασίας του ἠρνήθη ὁμῶς νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν διακοπείσαν συνουμίαν, ἐνθυμηθεὶς αἴφνης ὅτι ἡ ὥρα ἦτο δύο μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ἐπὶ τούτοις, οἱ δύο ἀξιάγαστοι ἐκεῖνοι ἄνδρες ἀπεχωρίσθησαν ἀλλήλων.

^{Ἐκταὶ συνέμια.}

^{**Π}

Γινώμαι καὶ σκέψαις ἠθικαὶ τοῦ δουκός

ΔΕ-ΔΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις: Γ. Ζωχιού.]

37.

Ἐξ ὑπερηφανείας μᾶλλον ἢ ἐξ ἀγαθότητος κατακρίνομεν τοὺς ἀμαρτάνοντας· νοουθετοῦμεν δὲ αὐτοὺς, οὐχὶ πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν, ἀλλ' ὅπως πείσωμεν αὐτοὺς ὅτι ἡμεῖς πόρρω τῆς ἀμαρτίας ἀπέχομεν.

38.

Ἵποσχόμεθα ἐπὶ τῇ βάσει ἐλπίδων, τηροῦμεν δὲ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῶν, ὑπὸ φόβων ἐπηραζόμενοι.

39.

Τὸ συμφέρον παντοίας λαλεῖ γλώσσας, μυστήρια δὲ ὑποκρίνεται πρόσωπα, καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ ἀφιλοκερδοῦς.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

6.

Ἡ γνωστὴ γελοιογραφικὴ ἐφημερὶς τοῦ Λονδίνου Punch ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως στίχους τινὰς περὶ Ἑλλάδος, ὧν ἡ μετάφρασις ἀπεστάλη ἡμῖν ὑπὸ λογιῶν συνδρομητοῦ τῆς Ἑστίας:

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει παρελθόν, ὡς τὸ γνωρίζει ὅλη ἡ γῆ.
Ἔχει καὶ μέλλον ἢ Ἑλλάς· ὁ Βηκουφίλδ τ' ἔμολογε.
Πλὴν θλίψε, πλὴν τὸν μέλλοντος καὶ παρελθόντος, καὶ παρὸν Ὀλίγον· Κρήτην, Ἡπειρον, ... Ἀλ' τὸν καιρὸν τῆς τὸν καιρὸν.

7.

Ἡ σύζυγος πρὸς τὸν σύζυγον:
— Δὲν ἠξέφρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τίνος τῶν δύο μας ἐπῆρε ἡ κόρη μας τὴν κακὴν γλῶσσαν ποῦ ἔχει. Βεβαίως δὲν τὴν ἐπῆρε ἀπὸ ἐμέ.

Ἡ σύζυγος πρὸς τὴν σύζυγον:
— Χωρὶς ἄλλο, ἀφοῦ ἔχεις ἀκόμη τὴν ἰδικὴν σου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Ὁ ἄνθρωπος σιγῆ πολλὰκις, σκυθρωπάσει, καὶ ἀναμνησθεταὶ τοῦ παρελθόντος· διότι τὸ παρελθὸν εἶνε ἡ κυρία τῆς ψυχῆς του πατρίς, καὶ ποθεὶ νοσταλγῶν τὰ αἰσθήματα, ὅσα, καὶ τὰ ἀλγεῖνά, συνείνησαν ἄλλοτε τὴν ψυχὴν του. (Ἑρρικός Ἄνε).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Χάριν τῶν περιέργων τῶν ἐπιθυμούντων νὰ μάθωσι τίνες τῶν ἀνθρώπων εἶνε μᾶλλον φιλόκαπνοι, ἀνατυποῦμεν τοὺς ἐπομένους ἀριθμοὺς, δηλοῦντας τὴν κατὰ μέσον ἔρον ἐτησίαν κατανάλωσιν ὑφ' ἐνὸς ἀνθρώπου ἐν ταῖς διαφόροις ἐθνεσι. Καὶ δὴ ἐν Αὐστρίᾳ 1 χιλιόγραμμα καὶ 48 γρ. ἐν Οὐγγαρίᾳ 0,87· ἐν Γαλλίᾳ 0,89· ἐν Ἰταλίᾳ 0,708· ἐν Γερμανίᾳ 1,83· ἐν Ἀγγλίᾳ 0,690· ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς 1,600. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ Γερμανία καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουσι τὸν πρῶτον τόπον. Ἐὰν δὲ τις ἐλάβανε τὸν κόπον νὰ ὑπολογίσῃ καὶ τὴν ἐν Ἑλλάδι κατανάλωσιν, πιθανώτατα ἤθελεν εὐρεῖ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔχει τοῦλάχιστον τὰ δευτερεῖα, καθ' ὅσον δύναται τις νὰ κρίνῃ ἐκ τοῦ πυκνοῦ πλήθους τῶν ἐν Ἀθήναις καπνοπωλείων.

Τὸ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τεμάχιον σιδήρου εἶνε πρᾶγμα κινδυνωδέστατον καὶ ὀδυνηρότατον καὶ δυσθεράπευτον λίαν. Ἀγγλος τις σιδηροὐργὸς ἐν ᾧ ἐσφυρηλάτει ἐπὶ τοῦ ἄκμονος τεμάχιον σιδήρου, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν του μόριόν τι τοῦ μετάλλου τούτου· φέβος δὲ ὑπῆρχε μήπως πάθῃ ὁ ὀφθαλμὸς. Οἱ ἰατροὶ ποιήσαντες συμβούλιον ἀπεφάνθησαν ὅτι οἰαδήποτε ἐγχειρίσεις εἶνε ἀδύνατος. Ἐν τῇ γενικῇ δὲ πάντων ἀμηχανίᾳ καὶ ἀπορίᾳ ἰατρός τις προέτεινε νὰ κρατήσωσι πρὸ τοῦ πάσχοντος ὀφθαλμοῦ τεμάχιον σιδήρου ἰσχυρῶς μαγνητισμένον. Τούτου δὲ γενομένου ἔμα ὡς ἀπειχεν ὁ μαγνήτης ὑποχιλιόμετρα τινα ἀπὸ τοῦ κρυσταλλώδους, τὸ μόριον τοῦ σιδήρου ἐξῆλθεν ἐκείθεν ὅθεν εἶχεν εἰσδύσει, φερόμενον πρὸς τὸν μαγνήτην, καὶ ἐστάθη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κερατοειδοῦς· τότε δὲ πλέον ἦτο εὐκόλον νὰ ἐξαχθῇ ὑπὸ τοῦ χειρουργοῦ, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Νέα αὕτη καὶ ἐπιτυχὴς ἐφαρμογὴ τοῦ μαγνήτου εἰς τὴν χειρουργικὴν.

Ἐν τῇ σελίδι τῶν Ἀγγελιῶν τῆς Βελγικῆς Ἀνεξαρτησίας εἶδομεν ἐσχάτως νέου ἔδους ἀγγελίαν πρὸς ἀναζήτησιν φυγοδικουντος ἀνθρώπου. Εἶχε δὲ αὕτη ὡς ἐξῆς:

«Δεκακισχίλια φράγκα ἢ λάθη ὡς ἀμοιβὴν ἕσταις ἀνακαλύψῃ καὶ συλλάβῃ τὸν βέλγον Αἰμύλιον Δεγροῦιττερ.»

Ἵπὸ τὰς λέξεις δὲ ταύτας ὑπῆρχεν ἡ εἰκὼν τοῦ ζητουμένου καὶ ἡ τῆς γυναικὸς του, ἧτις ἔφυγε καὶ αὐτὴ παρακολουθήσασα τὸν ἄνδρα τῆς.

Εἰς Ἀναγκαστὴν.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Τὸ πρῆξιμον καὶ ὁ πόνος ὁ προσερχόμενος ἐκ κεντήματος μελίσης ἢ σφιγκτός, εὐκόλως διαλύεται, ἐὰν ἐπιτεθῇ πάραυτα ἐπὶ τοῦ προσβληθέντος μέλους—μετὰ προηγουμένην ἐξαγωγήν τοῦ κέντρου τοῦ ἐντόμου—ἡμισυ κρομμύδου, εἰς δύο μέρη κεκομμένου.

ΑΘΗΝΑΙ.—ΤΥΠΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΙΚΟΥ ΠΑΤΕΡΙΩΝ, Η.